

Lespakket secundair onderwijs
“Woonwagenbewoners in de kijker”

een samenwerking van
Kleur Bekennen, Ons leven vzw, Rimo vzw

Inleiding

1. Verantwoording binnen de vakoverschrijdende eindtermen, VOET
2. Overzicht methodieken
3. Tips
4. Laat van je horen

1. Inleiding

Jongeren vormen een beeld van de samenleving, van subculturen, van minderheidsgroepen. Dit beeld klopt echter niet altijd met de realiteit. Minderheidsgroepen, zoals de Voyageurs, ondervinden van deze vooroordelen alléén maar nadelen. “Leer ons kennen zoals we echt zijn”, is hun wens. Als leerkracht is het niet gemakkelijk om jongeren in de klas te laten reflecteren over stereotypering en vooroordelen. Rimo Limburg en Kleur Bekennen slaan de handen in elkaar om de lespakket “Woonwagenbewoners in de kijker” tot stand te brengen. RIMO Limburg wil de typische cultuur en eigenheid van deze bevolkingsgroep in beeld brengen, in de hoop van een meer correcte beeldvorming te beogen. Als leerkracht krijg je hierdoor de kans om te werken rond diversiteit, rond beeldvorming en natuurlijk rond de Voyageurs.

De methodieken in de bundel geven de jongeren de kans om stil te staan bij hun beeldvorming over andere subculturen, minderheidsgroepen,... Hiervoor maken de leerlingen kennis met de Voyageurs. Woonwagenbewoners zijn in België een kleine minderheidsgroep die al te vaak verward worden met “zigeuners”. Nochtans zijn het autochtone Belgen die omwille van hun cultuur kiezen om te wonen “op wielen”.

Deze lespakket is gemaakt voor leerkrachten SO en maakt deel uit van de educatieve koffer “Woonwagenbewoners in de kijker”. Dit bestaat uit: het servicepakket waar je de nodige achtergrondinformatie in kan vinden, het lespakket en de educatieve spelkoffer. Leerkrachten die een wereldburgerproject willen opstarten rond diversiteit en beeldvorming vinden hier voldoende concrete lesideeën in. Leerkrachten kunnen het thema zeker aan bod laten komen in de volgende vakken: geschiedenis, Nederlands, wiskunde, PAV, godsdienst, aardrijkskunde, plastische opvoeding. Sommige methodieken kan je in alle vakken doen, bijvoorbeeld: methodiek 2, 3, 9.

De verschillende methodieken kunnen rechtstreeks toegepast worden in de klas en zijn afgestemd op 1 lesuur (50 min) of 2 lessen (100 min).

We hopen dat jullie leerlingen dankzij deze bundel en het servicepakket ruimdenkend worden tegenover minderheidsgroepen en andere subculturen en met een open geest anderen tegemoet durven gaan.

2. Verantwoording binnen de vakoverschrijdende eindtermen, VOET

De inhoud en methodieken sluiten aan bij de volgende contexten:

Context 3, Sociorelationele ontwikkeling

- 6, doorprikken vooroordelen, stereotypering, ongepaste beïnvloeding, machtsmisbruik

Context 4, Omgeving en duurzame ontwikkeling

- 4, zoeken naar duurzame oplossingen om de lokale en globale leefomgeving te beïnvloeden en te verbeteren

Context 5, Politiek-juridische samenleving

- 5, tonen aan dat het samenleven in een democratische rechtsstaat gebaseerd is op rechten en plichten die gelden voor burgers, organisaties en overheid
- 7, illustreren de rol van de media en organisaties in het functioneren van ons democratisch bestel

Context 6, Socio-economische samenleving

- 5, geven voorbeelden van het veranderlijke karakter van arbeid en economische activiteiten

Context 7, Socioculturele samenleving

- 1, beschrijven de dynamiek in leef en omgangsgewoonten, opinies, waarden en normen in eigen en andere sociale en culturele groepen
- 2, gaan constructief om met verschillen tussen mensen en levensopvattingen
- 3, illustreren het belang van sociale samenhang en solidariteit
- 4, trekken lessen uit historische en actuele voorbeelden van onverdraagzaamheid, racisme en xenofobie
- 5, geven voorbeelden van de potentieel constructieve en destructieve rol van conflicten

De volgende kwaliteiten worden ontwikkeld vanuit de gemeenschappelijke stam:

4

De leerlingen worden uitgedaagd om kritisch te denken, respect te hebben voor andere culturen, hun beeldvorming in vraag te stellen en een open en constructieve houding aan te nemen naar mensen die anders leven.

3. Overzicht methodieken

Alle bijlagen zijn digitaal terug te vinden op de USB-stick, geleverd bij deze bundel.

NR	Titel	pagina	Materialen of internet nodig?	Vak?
Alle methodieken i.v.m. wie de woonwagenbewoners zijn:				
1.	Maak kennis met de minderheidsgroepen en de woonwagenbewoners De leerlingen ontdekken via de paspoorten de eigenheid van de verschillende minderheidsgroepen	13	8 paspoorten, blanco overzichtstabel en oplossingsleutel in bijlage	Geschiedenis, Nederlands, PAV
2.	Wie is Voyageur? Ijsbrekermethodiek waarbij de leerlingen proberen te raden of iemand Voyageur is of niet	15	Alle foto's en oplossingsleutel in bijlage	Alle vakken
3.	Waar denk je aan bij het woord Voyageurs? Ijsbreker om associaties te weten te komen die je leerlingen maken bij het woord "Voyageurs"	17	5 flappen papier A1, kleurenstiften: 2 verschillende kleuren	Alle vakken

Alle methodieken i.v.m. beeldvorming over woonwagenbewoners:				
4.	Woonwagenbewoners in de media, vroeger en nu De leerlingen kijken kritisch naar de media en ontdekken hoe de media onze beeldvorming kunnen beïnvloeden	19	De filmpjes zijn te vinden op internet. De krantenartikels zijn in bijlage. Als je filmpjes toont is internet en een projectiescherm of tv handig.	Nederlands, PAV
5.	Schrijf een filmrecensie De leerlingen reflecteren over hoe de media de Voyageur in de kijker plaatst door een filmrecensie te schrijven	21	De DVD Pavee Lackeen, The traveller girl, Speelfilm, 85 min – deze DVD zit in de educatieve koffer "Woonwagenbewoners in de kijker" en is ook te verkrijgen via www.bevrijdingsfilms.be Een lijst van films over trekkende bevolkingsgroepen die je als leerkracht kan gebruiken vind je in bijlage. Om een film uit te kiezen rond het thema 'woonwagenbewoners' kan je een kijkje gaan nemen op: www.onlygoodmovies.com/blog/good-movies/best-gypsy-movies/	Nederlands, PAV, Engels

6.	Muurkrant Diepere kennismaking met het onderwerp a.d.h.v. een creatieve groeps-schrijfopdracht	25	Keuzebriefjes voor muurkrantmethodiek in bijlage, Flappen, stiften, alcoholstiften kranten en tijdschriften, scharen, lijmstiften, plakband ev. pc met internet het servicepakket en de bestaande krantenartikels (voor vgl. achteraf) – in bijlage	Nederlands, PAV
----	--	----	---	-----------------

Alle methodieken i.v.m. de specifieke woonvorm van woonwagenebewoners:

7.	Het loopt op wieltjes!... Of toch niet? De leerlingen reflecteren over verschillende woonvormen en leren bij over de woonwagen als woonvorm voor de Voyageurs.	27	Flip-over en stiften of bord en krijgt 8 Foto's: evolutie woonwagen, in bijlage Infoblad "evolutie van de woonwagen", in bijlage Tekeningpapier / potloden voor het maken van een schets	Nederlands, PAV, geschiedenis
8.	Wonen op wielen of wonen in een huis? De leerlingen reflecteren over het leven als Voyageur a.h.v. een stellingen spel	31	Eventueel een beamer en projectiescherm om de stellingen mee weer te geven, de stellingen kunnen ook op het bord geschreven worden	Nederlands, PAV
9.	Een woonwagenterrein gespot Fotomethodiek over de plaatsing en afbakening van een woonwagenterrein	35	3 foto's (ev. meerdere keren) in het groot afgeprint, in bijlage: Foto 1: het hek rond het woonwagenterrein van Genk Foto 2: bewegwijzering woonwagenterrein en recyclagepark 'grof vuil' te Hasselt Foto 3: kruispunt van autosnelweg en brug met woonwagenterrein Ham	Alle vakken
10.	Het ideale woonwagenterrein Een creatieve ontwerp-opdracht	37	Grondplan van je gemeente Tekeningpapier en tekengerei Crea-materiaal	PAV, aardrijkskunde, plastische opvoeding
11.	Recht op wonen Een rechtbankspel waarbij de leerlingen zich inleven in een rol	41	Rollenkaarten, hamertje, pen & papier, flappen & stiften, projector, pc en internet. In de educatieve koffer "Woonwagenebewoners in de kijker" zit ook het servicepakket, , bundel woonwagenerkers Vlaanderen, brochure "wonen op wielen", boek "Kom we zijn tebie". Dit alles zit in de materialenkoffer die kan uitgeleend worden In bijlage vind je verschillende krantenartikels.	Nederlands, PAV

Alle methodieken i.v.m. de cultuur en eigenheid van de woonwagengewoners:				
12.	Uit het Voyageursleven gegrepen... Een rollenspel als inleefmethodiek om de woonproblematiek van woonwagengewoners aan te kaarten	47	Rolverdeling: 1 kaartje met nodige achtergrondinfo per personage (zie bijlage) Startverhaal (zie bijlage) Eventueel: verkleedspullen	Nederlands, PAV
13.	Kwist'et (nie)!... Een kwis in verschillende rondes waarbij de leerlingen op een leuke manier kennismaken met verschillende Voyageur-thema's	49	Kwisvragen en oplossingsleutels	Nederlands, PAV
14.	Hoe anders is anders? De leerlingen maken spelenderwijs kennis met de leefwereld van de woonwagengewoners a.h.v. een kwartetspel	51	Het kwartetspel (in bijlage) per groepje	Nederlands, PAV
15.	De België-koffer en de Voyageur-koffer Methodiek waarbij de jongeren stil staan dat het niet gemakkelijk is om 1 cultuur weer te geven	53	Grote flappen papier	Nederlands, PAV, geschiedenis, aardrijkskunde
16.	De cultuur van de Voyageurs, van uiterlijkheden tot kern De leerlingen ontdekken de gelaagdheid van een cultuur door de vergelijking te maken met een ui	55	Prent “de lagen van een cultuur” in bijlage. Je kan deze als leerkracht voorzien voor elke leerling OF projecteren/tekenen op het bord. Foto's of tekst – kaartjes van de cultuur Voyageurs per laag in bijlage	PAV, geschiedenis, aardrijkskunde
17.	Bargoens, de taal der Voyageurs Leerlingen ontdekken hoe taal en identiteit dicht bij elkaar staan door kennis te maken met de Bargoense taal	57	Een lied gezongen in het Bargoens door de Nederlandse Jo Vek: http://youtu.be/PnWvaQAiM6I Alle teksten en werkbladen zitten in bijlagen: - Tekst “Zin in 'n sjmerrie? – Bargoense geheimtaal in Nederland en Vlaanderen. Interview met Paul van Hauwermeiren en Pierre Bakkes BRON: Taalschrift, Ben Salemans, 29/01/2007” in bijlage - Tekst “Klein Kind” van Jo vek - Werkblad Bargoense woorden en uitdrukkingen	Nederlands

18.	Niet te meten, wel te schatten De leerlingen visualiseren het standplaatsentekort door de cijfers te vergelijken	61	De tekst "Het aantal woonwagen-gezinnen, de telling van 2010." En het verwerkingsblad kan je in bijlage vinden. Aangezien de leerkracht kiest welk soort grafiek er zal gebruikt worden, is er geen oplossingsleutel.	PAV, wiskunde
19.	Woonwagbewoners in de kijker Herhaling van alle geziene leerstof a.h.v. ganzenbordmethodiek met gerelateerde pionnen	63	<ul style="list-style-type: none"> - Koffer met voorwerpen die als pionnen voor het spel dienen (materialenkoffer kan uitgeleend worden bij RIMO Limburg of bij Kleur Bekennen) - ganzenbordspel (grote of kleine versie kunnen beiden uitgeleend worden bij RIMO Limburg) of zelf af te printen (spelvlakken in bijlage) -> bestaat uit startvlak, 63 specifieke speelvelden en de spelregels - 2 dobbelstenen 	Nederlands, PAV
20.	Een eigen plekje De leerlingen leven zich in door een strip te maken over de Voyageurs	67	Het stripverhaal en het blanco stripverhaal zijn in bijlage te vinden	Nederlands, PAV

4. Tips

- Is **internet** altijd nodig? Neen, gelukkig niet. We kunnen wel aanraden om het computerlokaal of media lokaal goed op tijd te reserveren omdat beelden vaak meer zeggen dan woorden. Kijk in het overzicht van de methodieken of je internet nodig zal hebben.
- Bij elke methodiek staan de benodigde materialen en de tijdsduur aangegeven. Zo kan je zelf jouw ideale les samenstellen.
- Neem het **servicepakket “Woonwagenbewoners in de kijker, Voyageurs in Limburg”** door. Hier vind je alle nodige achtergrondinformatie terug. Dit pakket is gratis te verkrijgen. Meer informatie over het bestellen van het servicepakket, lees je bij “5. Laat van je horen”.
- Zowel het servicepakket als andere materialen, bruikbaar voor de methodieken die verderop zijn beschreven, zijn gebundeld in een **educatieve koffer “Woonwagenbewoners in de kijker”**. Deze kan je gratis ontlene bij RIMO Limburg en in de Kleur Bekennen documentatiecentra. Meer informatie hierover lees je bij “5. Laat van je horen”.
- Wil je als leerkracht **meer weten**? In bijlage kan je een **literatuurlijst** terugvinden van zinvolle educatieve materialen rond woonwagenbewoners. Deze educatieve materialen kan je gratis ontlene in de Kleur Bekennen documentatiecentra. Meer informatie over de documentatiecentra lees je bij “5. Laat van je horen”.

De volgende websites zijn ook nog interessant:

- ✓ www.rimo.be/projecten/regionaal/woonwagenwerk
Hier vind je informatie over het opbouwproject “Woonwagenwerk in Limburg” met een korte schets over de situatie van het woonwagenwerk in Limburg. Je vindt hier ook de meest recente contactgegevens van de Limburgse woonwagenwerker.
- ✓ www.kruispuntmi.be – wwt.kruispuntmi.be
Het Vlaams Minderhedencentrum heeft sinds 10 januari 2011 een nieuwe naam: Kruispunt Migratie-Integratie. Expertise ontwikkelen en uitwisselen over migratie, integratie en etnisch-culturele diversiteit; dat is de opdracht van het Kruispunt.
Op hun website kan je rond het thema ‘woonwagenbewoners’ vooral terecht voor meer informatie omtrent woonwagenterreinen en alles wat er mee samenhangt.

Ze hebben ook een aparte website waarvoor je WWT ingeeft i.p.v. WWW.

Hier kan je terecht voor een overzicht van alle woonwagenterreinen in Vlaanderen, zowel privé-terreintjes als gemeentelijke residentiële terreinen, enz. Per terrein vind je trouwens nog bijkomende informatie (bv. het aantal standplaatsen, het soort terrein, hoever de dossiers staan, contactgegevens van eventuele terreintoezichers, enz.).

- ✓ www.minderhedenforum.be
Het Minderhedenforum wil de maatschappelijke positie van etnisch-culturele minderheden in Vlaanderen versterken en het respect tussen groepen bevorderen. Eén van deze minderheidsgroepen zijn de woonwagenbewoners en Roma. Wil je dus meer weten over woonwagenbewoners of over Roma, dan kan je op desbetreffende link op de site klikken en alles lezen over hoe deze groepen worden ondersteund in hun beleidsbeïnvloeding.
- ✓ www.vroem.be
Vroem vzw is een Vlaamse vereniging voor Voyageurs, Roms, Roma en Manoesjen. Vandaag de dag ligt de nadruk van de werking van Vroem vzw op schooldeelname van de leerplichtige kinderen van Roma en Sinti aan ons onderwijs. Heb je vragen omtrent het onthaal van kinderen van Roma en Sinti op jouw school? Dan kan je bij Vroem o.a. terecht voor een coachingstraject. Meer informatie hierover vind je op de website.
- ✓ www.mensenvandeweg.be
Woonwagenbewoners zijn erg gelovige mensen. In de provincies Oost- en West-Vlaanderen is de pastorale groep “mensen van de weg” met een website begonnen. Ondertussen zijn de pastorale groepen uit de verschillende provincies hierop verenigd en houden ze je via de website op de hoogte van alle feestjes, bijeenkomsten, pastorale evenementen, e.d. die specifiek voor en door woonwagenbewoners worden georganiseerd. De contactgegevens van de verschillende pastorale werkgroepen zijn overzichtelijk weergegeven.

5. Laat van je horen

Deze methodiekenbundel is tot stand gekomen door Rimo vzw en Kleur Bekennen. De foto's zijn gemaakt door Stijn Beeckman in opdracht van Ons Leven vzw.

Heb je nog vragen over de bundel? Over de inhoud? Willen je leerlingen graag vragen stellen? Heb je opmerkingen?

RIMO Limburg vzw
Marktplaats 9/21
3550 Heusden-Zolder

011/22 21 96
info@rimo.be

BUNDELT KRACHTEN, VERBINDT MENSEN

Contacteer RIMO Limburg via Hilde.degol@rimo.be of via 011/22.21.96.

11

Bestel gratis het servicepakket (een informatiebundel op cd-rom) of leen de educatieve koffer “Woonwagengewoners in de kijker” met methodieken voor in de klas uit, evenzeer bij RIMO Limburg; Marktplaats 9/21, 3550 Heusden-Zolder. Via Hilde.degol@rimo.be of via 011/22.21.96.

Wil je graag in contact komen met woonwagengewoners? Neem dan contact op met de vzw Ons Leven via de voorzitter Julia Kuypers (0479/93.56.84).

Wat is Ons Leven vzw?

De vzw Ons Leven is een organisatie van en voor Belgische woonwagengewoners. Het is een zelforganisatie wat betekent dat alle leden ook zelf woonwagengewoners zijn. Ze ijveren actief voor hun recht om in een woonwagen te mogen (blijven) wonen en om hun eigen specifieke cultuur te kunnen vrijwaren.

Wat is RIMO Limburg?

RIMO, oftewel Regionaal Instituut voor Maatschappelijk Opbouwwerk, hoort thuis onder de koepel “samenlevingsopbouw”. De buurt- en opbouwwerkers ondersteunen groepen mensen die uitgesloten worden van het recht op een behoorlijk leven. Ze stimuleren hen om zelf problemen aan te pakken, maar ook om signalen te geven aan het beleid zodat er structurele oplossingen komen. Verspreid over Limburg ondersteunen zij een dertigtal projecten. De focus ligt daarbij op de thema's leefbaarheid, armoede en wonen. Eén van de ‘woon’-projecten is “woonwagenwerk in Limburg”.

Heb je nog vragen hoe je best een project opstart? Wil je graag weten of je voor subsidies in aanmerking komt? Wil je geïdentificeerd worden? Nog inspiratie nodig? Heb je een succesvol project rond de woonwagengewoners of diversiteit achter de rug? Laat van je horen... wij zijn nieuwsgierig!

Wat is Kleur Bekennen?

Kleur Bekennen ondersteunt scholen bij het opvoeden van jongeren van 10-18 jaar tot wereldburgers. Kleur Bekennen tracht scholen zo breed mogelijk te ondersteunen bij projecten en trajecten rondom wereldburgerschap: zo biedt zij advies op maat en financiële ondersteuning, zijn er twee documentatiecentra waar vrije toegang is tot kwalitatief educatief materiaal en organiseert zij vormingen voor leerkrachten. In elke provincie is er een actieve promotor werkzaam voor het project, de algemene coördinatie heeft haar zetel bij de BTC in Brussel.

Kleur Bekennen is een samenwerkingsprogramma van de federale Minister van Ontwikkelingssamenwerking, de Belgische Technische Coöperatie, de provinciebesturen en de VGC.

Waar vind je goed materiaal?

In onze documentatiecentra in Antwerpen en Gent hebben we een ruime collectie educatieve materialen rond mondiale vorming. Deze materialen zijn vrijwel allemaal gratis te ontlenen voor een termijn van vier weken. Al ons materiaal is geselecteerd op basis van bruikbaarheid en gebruiksvriendelijkheid in het onderwijs. Een correcte beeldvorming vinden wij namelijk cruciaal voor juist opvoeden tot wereldburgerschap.

Ook letten we op dat waar mogelijk het verband met vakgebonden en vakoverschrijdende eindtermen wordt gelegd. In het aanbod tref je zowel sensibiliserende en enthousiasmerende materialen aan, als materialen die verankering van de verworven inzichten en houdingen waarborgen.

Onze medewerkers geven je graag advies over de inhoud, werkvormen en doelgroepen. Ze denken mee hoe je procesmatig kan werken rondom wereldburgerschap, zonder kwaliteit uit het oog te verliezen. Indien nodig verwijzen ze je door naar derden.

Zoek je begeleide activiteiten, workshops, voor je klas of school? **Ontdek het workshopoverzicht.** Kijk op www.kleurbekennen.be. Klik op “zoek in ons aanbod” en op “begeleide activiteiten”.

De educatieve koffer “Woonwagenbewoners in de kijker” kan je terugvinden in onze beide documentatiecentra.

12

Zoek in onze materialenbank

En ontdek nog meer informatie en educatief materiaal rond woonwagenbewoners! **Ontdek onze materialenbank.** Kijk op www.kleurbekennen.be. Klik op “zoek in ons aanbod” en dan op “educatief materiaal”.

Waar kun je ons bereiken?

Via ons algemeen e-mailadres: kleurbekennen@btctb.org en via www.kleurbekennen.be bij “contact”.

1. Maak kennis met de minderheidsgroepen en de woonwagengewoners

De leerlingen ontdekken via de paspoorten de eigenheid van de verschillende minderheidsgroepen

Praktisch

Leerlingen	Per 2
Tijdsduur	1 lesuur, 50 minuten
Vak	Dit kan tijdens het vak Nederlands, PAV, Geschiedenis aan bod komen
Materialen	Voor elk groepje leerlingen print je de bijlage “8 paspoorten” 1 keer af. Zowel de blanco overzichtstabel als de oplossingsleutel van de overzichtstabel vind je in bijlage.
VOET	<p>Context 3, Sociorelationele ontwikkeling</p> <ul style="list-style-type: none"> - 6, doorprikken vooroordelen, stereotypering, ongepaste beïnvloeding, machtsmisbruik <p>Context 6, Socio-economische samenleving</p> <ul style="list-style-type: none"> - 5, geven voorbeelden van het veranderlijke karakter van arbeid en economische activiteiten <p>Context 7, Socioculturele samenleving</p> <ul style="list-style-type: none"> - 1, beschrijven de dynamiek in leef en omgangsgewoonten, opinies, waarden en normen in eigen en andere sociale en culturele groepen <p>De volgende kwaliteiten worden ontwikkeld vanuit de gemeenschappelijke stam:</p> <ul style="list-style-type: none"> - De leerlingen worden uitgedaagd om hun beeldvorming in vraag te stellen.

Methodiek

In deze methodiek ontdekken de leerlingen de verschillen tussen de minderheidsgroepen. Ze krijgen paspoorten van de verschillende groepen met kort de nodige info. Dit is een leesopdracht. Het doel van deze activiteit is dat de leerlingen per groepje ontdekken dat “zigeuners” enerzijds een term is die de lading niet dekt en anderzijds eigenlijk verschillende bevolkingsgroepen zijn. Ze ontdekken dat elke subcultuur zijn eigenheid heeft. Deze methodiek kan je op eender welk moment in het project doen, er is geen specifieke voorkennis voor nodig: alle informatie vinden de leerlingen terug op de paspoorten.

Korte inhoud

Het begrip ‘zigeuner’ wordt te pas en te onpas gebruikt. Maar is dat wel juist? Ten eerste is het een woord met een zeer negatieve bijklank, daarom kiezen we ervoor om de term te vervangen door de term ‘woonwagengewoner’. Maar zijn we er dan? Neen, want dit is een verzamelnaam voor verschillende (culturele) groeperingen. En dan zijn er nog andere groepen die wij automatisch mee onder deze verzamelnaam plaatsen, maar die eigenlijk niet tot de groep woonwagengewoners horen. Heeft het dan te maken met de woonvorm, of is het eerder een specifieke bevolkingsgroep?

Je zou voor minder in de war geraken! Kunnen jullie door het bos de bomen terugvinden a.h.v. de verschillende omschrijvingen?

Paspoorten "echte" WWB:

- Voyageurs
- Manoesj
- Rom
- Roma
- (kleine) foorreiziger

Andere:

- Trekkende beroepsbevolking: kermismensen, circusartiest, binnenschippers
- Campingbewoners
- Nieuwe WWB

Nuttige achtergrondinformatie

Al de achtergrondinformatie is te lezen in het servicepakket p 10 - 18

Paspoortenmethodiek

Elk groepje leerlingen krijgt paspoorten. Zij lezen deze door. Op deze paspoorten staan de titels nog niet vermeld: de leerlingen ontdekken pas op het einde of het al dan niet om een woonwagenbewoner gaat.

Ze kunnen samen op zoek gaan naar de culturele factor dat hen verschillend maakt. In de vergelijkingstabel schrijven ze hun bevindingen op onder de verschillende thema's: geschiedenis, taal, verblijfplaats, economische activiteit, naam groep, herkomstland.

Op het einde van de les wordt gekeken: wat heeft iedereen gevonden + klopt het.

Vraag aan je leerlingen om de volgende 4 titels boven de kolommen te plaatsen:

- Woonwagenbewoner
- Niet-woonwagenbewoner
- Zigeuners
- Voyageurs

14

De vraag wordt beantwoord: Wie is een echte woonwagenbewoner?

Hebben jullie ontdekt hoe het komt dat er veel verwarring rond is?

Wat is de factor die de echte woonwagenbewoner onderscheid van de andere groepen?

Het antwoord:

Jezelf uitroepen tot woonwagenbewoner, gaan wonen in een caravan of weekendverblijf of kermissen gaan doen; het maakt van jou nog geen woonwagenbewoner! Want, ook al is de woonwagen een typisch kenmerk, ook woonwagenbewoners die in huizen wonen blijven tot de groep woonwagenbewoners behoren.

Maar hoe zit het dan precies?

Het al dan niet behoren tot de groep woonwagenbewoners, heeft te maken met enerzijds het feit dat je afstamt van woonwagenbewoners (en dus de specifieke culturele achtergrond en voorgeschiedenis deelt), én anderzijds als dusdanig door de groep woonwagenbewoners wordt gezien (aanvaard). M.a.w.: het wonen in een woonwagen is hier dus geen vereiste, eerder hoe je je gedraagt en of je van woonwagenbewoners afkomstig bent!

2. Wie is Voyageur?

Ijsbrekermethodiek waarbij de leerlingen proberen te raden of iemand Voyageur is of niet

Praktisch

Leerlingen	Klassikaal
Tijdsduur	10 minuten
Vak	Deze methodiek kan je in alle vakken doen
Materialen	<ul style="list-style-type: none">- Foto's van de verschillende Voyageurs – het leuke is dat je ze in het groot kunt tonen voor heel de klas (via een computer, projectie of print) – in bijlage- Foto's van de verschillende Voyageurs met de oplossing bij. – in bijlage
VOET	<p>Context 3, Sociorelationele ontwikkeling</p> <ul style="list-style-type: none">- 6, doorprikken vooroordelen, stereotypering, ongepaste beïnvloeding, machtsmisbruik <p>Context 5, Politiek-juridische samenleving</p> <ul style="list-style-type: none">- 7, illustreren de rol van de media en organisaties in het functioneren van ons democratisch bestel <p>De volgende kwaliteiten worden ontwikkeld vanuit de gemeenschappelijke stam:</p> <ul style="list-style-type: none">- De leerlingen worden uitgedaagd om kritisch te denken en hun beeldvorming in vraag te stellen.

Methodiek

Deze methodiek is een ijsbreker dat je kan gebruiken aan het begin van een les.

Deze methodiek kan je ook gebruiken als leuk tussendoortje.

Het doel is om de leerlingen te laten beseffen dat “Voyageur zijn” eerder een levenswijze is, dan een uiterlijk kenmerk. Deze methodiek kan je aan het begin van je project doen of in het midden.

Korte inhoud

Er bestaan meer Voyageurs dan we denken. We zien het niet aan het uiterlijk of iemand Voyageur is.

Je bent geen Voyageur omdat je 'reist'.

Iemand die dakloos en zwervende is, is ook geen Voyageur.

Voyageurs zijn autochtone Belgen en dus eigenlijk qua uiterlijk niet te onderscheiden van de doorsnee burgers. Je gaat pas merken dat ze Voyageur zijn als ze in hun eigen leefomgeving zitten en je hun culturele eigenheden naar boven ziet komen in hun gedragingen. Voyageur zijn is een levenswijze, geen uiterlijk kenmerk!

Nuttige achtergrondinformatie

Je beschikt over 15 foto's van bekende en minder bekende Voyageurs. Je kan ontdekken in de oplossingsleutel wie wie is en of het een Voyageur is of niet. Bij elke foto vind je immers de naam en een beetje achtergrond van de persoon in kwestie.

Onthul het addertje onder het gras niet aan je leerlingen: elke persoon op de verschillende foto's zijn eigenlijk woonwagengewoner. Maar dat weten de leerlingen natuurlijk niet wanneer ze met deze ijsbreker aan de slag gaan.

Verloop ijsbreker

Er zijn 2 manieren.

Manier 1

Schrijf eerst alle namen op het bord. Laat dan de bijhorende foto's 1 voor 1 zien. Alle leerlingen schrijven enkel de naam op van degene die ze denken dat een Voyageur is. Nadat ze de foto's gezien hebben, plaatsen ze een streepje bij degene waarvan ze denken dat het een Voyageur is. Nadat iedereen zich heeft uitgesproken, wordt er naar de oplossing gekeken. Wedden dat ze er versted van zullen staan?

Manier 2

Hang alle foto's op. Laat de leerlingen de namen raden als het "bekende mensen" zijn, geef de namen als het geen bekende mensen zijn. Je kan iets kort vertellen over hun achtergrond en hun leven a.h.v. de korte omschrijving in bijlage. Laat de leerlingen hen dan klasseren bij Voyageur/niet Voyageur. Op het einde kijkt iedereen naar de oplossing. Wedden dat ze er versted van zullen staan?

3. Waar denk je aan bij het woord “Voyageurs”?

Ijsbreker om associaties te weten te komen die je leerlingen maken bij het woord “Voyageurs”

Praktisch

Leerlingen	Klassikaal
Tijdsduur	20 minuten
Vak	Deze methodiek kan je in alle vakken doen
Materialen	5 flappen papier A1, kleurenstiften: 2 verschillende kleuren
VOET	Context 3, Sociorelationele ontwikkeling - 6, doorprikken vooroordelen, stereotypering, ongepaste beïnvloeding, machtsmisbruik De volgende kwaliteiten worden ontwikkeld vanuit de gemeenschappelijke stam: - De leerlingen worden uitgedaagd om hun beeldvorming in vraag te stellen.

Methodiek

Het doel is om de leerlingen te laten associëren en stil te laten staan bij stereotiepe beeldvorming. Zij gebruiken hiervoor de methodiek woordweb. Deze methodiek kan enkel aan de start van het project gebruikt worden. Er is geen voorkennis vereist. De leerkracht krijgt bij deze methodiek een goed idee van de voorkennis van de klas.

Korte inhoud

De kenmerken die wij gebruiken om subculturen aan te duiden, komen niet altijd overeen met de realiteit. Ze worden meegestuurd door verhalen, films, media, fantasie, angsten. Stereotiepe beeldvorming komt voor bij iedereen en kan enkel worden genuanceerd als iedereen de moeite neemt om in ontmoeting te gaan met andere (sub-)culturen.

Het woordweb maken

Schrijf het woord “Voyageurs” op, op het bord. Geef de volgende opdracht mee. Denk even na: aan wat doet dit woord je denken?

Schrijf, verspreid rond dat woord “Voyageurs”, de volgende vragen:

- ✓ Wat is dat? Wat betekent dat?
- ✓ Wat doen die?
- ✓ Hoe leven zij?
- ✓ Wat is er typisch voor hun cultuur?
- ✓ Waarin geloven zij?

Schrijf de 5 vragen op flappen die je verspreid rond de klas legt. De leerlingen kunnen hun associaties, gedachten op de flappen schrijven.

Na 15 minuten verdeel je de leerlingen over de flappen. Geef elke groep 2 kleurenstiften. Laat hen de dingen die hetzelfde zijn verbinden in 1 kleur. Laat hen de dingen waarvan ze zeker zijn kleuren in een andere kleur.

Alle leerlingen kunnen dan terug gaan zitten. De flappen worden omhoog gehangen. Er kan aan het einde van de sessie bekeken worden wat effectief klopt of niet klopt. De leerkracht verbetert het dan. Dit is wel nogal sturend. Interessanter is om gedurende het project, aan het midden of einde, de oefening opnieuw te doen met de leerlingen: neem de gemaakte flappen erbij. Ze kunnen dan in een andere kleur: doorstrepen, bijschrijven,... wat klopt, wat ze geleerd hebben,... zo kunnen ze letterlijk zien of hun beeldvorming is bijgestuurd.

4. Woonwagengewoners in de media, vroeger en nu

De leerlingen kijken kritisch naar de media en ontdekken hoe de media onze beeldvorming kunnen beïnvloeden

Praktisch

Leerlingen	Klassikaal en in groepjes
Tijdsduur	1 lesuur
Vak	PAV, Nederlands
Materialen	De filmpjes zijn te vinden op internet. De krantenartikels zijn in bijlage. Als je filmpjes toont is internet en een projectiescherm of tv handig.
VOET	Context 3, Sociorelationele ontwikkeling - 6, doorprikken vooroordelen, stereotypering, ongepaste beïnvloeding, machtsmisbruik Context 5, Politiek-juridische samenleving - 7, illustreren de rol van de media en organisaties in het functioneren van ons democratisch bestel De volgende kwaliteiten worden ontwikkeld vanuit de gemeenschappelijke stam: - De leerlingen worden uitgedaagd om kritisch te denken, respect te hebben voor andere culturen, hun beeldvorming in vraag te stellen en een open en constructieve houding aan te nemen naar mensen die anders leven.

Methodiek

De leerlingen bekijken oude en nieuwe media: een journaal of krantenartikels. Zij analyseren en kijken kritisch naar het verhaal dat de media brengt. Zij worden uitgedaagd om zelf een journaal te maken dat het verhaal van de Voyageurs genuanceerd vertelt.

Korte inhoud

Minderheidsgroepen of groepen die de samenleving niet goed kent, daar wordt soms een vertekend beeld van weergegeven in de media. Enkel door je goed te informeren, alle standpunten te bevragen kan je komen tot een juist beeld van een bevolkingsgroep die in de minderheid is.

De film bekijken of de krantartikels lezen

Laat je leerlingen de nieuwe en de oude media bekijken.

Vraag hen om te vergelijken :

- Hoe wordt er in beide journaals/artikels gesproken over de Voyageurs?
- Komen alle betrokkenen aan bod?
- Welke rol of imago krijgt de minderheidsgroep mee?
- Welke houding nemen de mensen aan? (journalisten, de geïnterviewden)

Spreekopdracht: journaal maken

Geef je leerlingen een krantartikel. (of meerdere krantartikels ter inspiratie)

Daag hen uit om een journaal te maken dat maximum +-5 minuten duurt.

Plaats hen in groepjes van 4.

Welke rollen kunnen er opgenomen worden?

- Nieuwslezer
- Journalist
- Geïnterviewde betrokkenen (2)

Iedereen kan zijn journaal presenteren. Er kan klassikaal gereflecteerd worden:

- Welk journaal zou echt uitgezonden kunnen worden en waar?
- Werd er de juiste taal gebruikt?
- Hoe werd er een genuanceerd beeld gegeven?
- Welk imago, rol kregen de verschillende betrokken partijen?
- Is het "probleem, het nieuws" duidelijk geworden voor de klas?

5. Schrijf een filmrecensie

De leerlingen reflecteren over hoe de media de Voyageur in de kijker plaatst door een filmrecensie te schrijven

Praktisch

Leerlingen	individueel
Tijdsduur	2 lestijden om de film te zien en na te bespreken. 1 lestijd om de recensie te schrijven (Dit kan ook huiswerk zijn) 1 lestijd om de recensies te bespreken
Vak	Nederlands (competentie schrijven), PAV, Engels (als ze de film in het Engels bekijken en een Engelse filmrecensie schrijven)
Materialen	Filmmateriaal over Voyageurs of over trekkende beroepsbevolking: voor een volledige lijst: zie bijlage Aanrader: Pavee Lackeen, The traveller girl, Speelfilm, 85 min – deze DVD zit in de educatieve koffer “Woonwagengewoners in de kijker” en is ook te verkrijgen via www.bevrijdingsfilms.be Een lijst van films over trekkende bevolkingsgroepen die je als leerkracht kan gebruiken vind je in bijlage. Om een film uit te kiezen rond het thema ‘woonwagengewoners’ kan je een kijkje gaan nemen op: www.onlygoodmovies.com/blog/good-movies/best-gypsy-movies/
VOET	Context 3, Sociorelationele ontwikkeling - 6, doorprikken vooroordelen, stereotypering, ongepaste beïnvloeding, machtsmisbruik Context 5, Politiek-juridische samenleving - 7, illustreren de rol van de media en organisaties in het functioneren van ons democratisch bestel Context 7, Socioculturele samenleving - 1, beschrijven de dynamiek in leef en omgangsgewoonten, opinies, waarden en normen in eigen en andere sociale en culturele groepen - 3, illustreren het belang van sociale samenhang en solidariteit - 4, trekken lessen uit historische en actuele voorbeelden van onverdraagzaamheid, racisme en xenofobie - 5, geven voorbeelden van de potentieel constructieve en destructieve rol van conflicten De volgende kwaliteiten worden ontwikkeld vanuit de gemeenschappelijke stam: - De leerlingen worden uitgedaagd om kritisch te denken.

Methodiek

Het doel van deze activiteit is dat de leerling er stil bij staat hoe de media, de filmwereld, de woonwagengewoners in de kijker plaatst. Deze activiteit kan aan het begin van het project gedaan worden, ter kennismaking. We raden aan om deze methodiek wat later in het project aan bod te laten komen, zo hebben de meningen wat gerijpt over het omgaan met andere subculturen, het ontmoeten van andere culturen, hun plaats in een samenleving, de plaats die we hen geven in een samenleving enzovoorts.

Korte inhoud

Een film is ook gemaakt vanuit een bepaalde hoek, voor een bepaald publiek. Dit bepaalt mee hoe een cultuur in de kijker wordt gezet. Als we hier zelf als kijker stil bij staan, leren we genuanceerd kijken naar films over andere culturen.

Nuttige achtergrondinformatie

Pathé heeft een heel lespakket uitgewerkt rond 'Hoe maak ik een goed filmrecensie?' Je kan hierop ook een filmpje bekijken waarin men tips geeft om een goede filmrecensie te worden.

www.pathe-scholen.nl <http://school.pathe.nl/web/recensie-schrijven/>

In het kort (Bron: Pathé)

1. Gebruik je filmkennis (stilistische / cinematorische aspecten) en plaats de film in een filmhistorische context (filmgeschiedenis)
2. Bekijk de film zonder meteen te beoordelen, bewaar je oordeel voor later
3. Beschrijf kort het verhaal (narratieve / verhalende aspecten) Besteed niet meer dan de helft van je recensie (liefst zelfs minder) aan het vertellen van het verhaal (250 van de 500 woorden)
4. Geef je persoonlijke mening en onderbouw deze met argumenten
5. Geef een eindoordeel: tussen 1 en de 5 sterren
6. Controleer je recensie op taal – en spelfouten
7. Kies voor een pakkende titel

Een goede filmrecensie hoeft niet altijd een positieve aanbeveling in te houden. Een goede filmrecensie voldoet aan de bovenstaande criteria.

Beoordelingscriteria voor een geschreven recensie

1. Pakkende titel?
2. Wordt er gebruik gemaakt van de filmkennis?
3. Wordt de film geplaatst in een filmhistorische context?
4. Wordt het verhaal bondig omschreven?
5. Is er een foto gebruikt?
6. Wordt er een persoonlijke mening gegeven?
7. Wordt de persoonlijke mening met argumenten onderbouwd?
8. Komt de toekenning van het aantal sterren overeen met de inhoud?
9. Komen er taal – en spelfouten in voor?
10. Eindoordeel

Verloop methodiek

Geef de opzet van de les mee: het is de bedoeling om een filmrecensie te schrijven. Geef de tips mee: waaruit bestaat een goed filmrecensie. Geef je leerlingen ook mee waarop je hun recensie zal beoordelen. Je kan hen ook het intro filmpje laten zien (zie bij achtergrondinformatie)

TIP: Als je nog meer tijd hebt, kan je 1 volledig lesuur besteden aan de vorm filmrecensie: laat de leerlingen zelf verschillende filmrecensies mee nemen en ontdekken waar een filmrecensie uit bestaat. Neem zelf ook enkele voorbeelden mee uit verschillende genres

Geef een korte inleiding over de film: wie heeft hem geregisseerd, wie acteert erin, waarover gaat het, wanneer is deze film gemaakt.

Verduidelijk wat je zeker wil te weten komen via het lezen van de recensie:

- Welke rol neemt de media, de regisseur op zich bij deze film?
- Waarom vind je de film realistisch/onrealistisch?
- Welke aspecten van de cultuur van de Voyageurs kwam heel duidelijk naar voren in de film? Welke aspecten van hun cultuur, de problematiek kwam er volgens jou niet, te weinig, minder in aan bod?
- Wat bejubel je in deze film, wat keur je af? Waarom?
- Wat heeft de film je bijgebracht over de cultuur van de Voyageurs?

Laat de leerlingen de film bekijken. Doe een nabespreking waarin ook de eerste reacties aan bod kunnen komen.

- In welk kader was deze film gemaakt?
- Wat is de onderliggende boodschap?
- Wat is het standpunt van... personage, regisseur?
- Hoe werd de Voyageur voorgesteld?
- Hoe werd zijn leefwereld voorgesteld?

De recensies bespreken kan in een ander lesuur.

Een mogelijke optie is dat ze een top 5 van beste recensies maken en argumenteren waarom.

6. Muurkrant

Diepere kennismaking met het onderwerp
a.d.h.v. een creatieve groeps-schrijfpdracht

Praktisch

Leerlingen	in groepjes
Tijdsduur	1 lesuur, 50 min
Vak	Nederlands, PAV
Materialen	<ul style="list-style-type: none"> - Keuzebriefjes voor muurkrantmethodiek in bijlage, bestaande uit <ul style="list-style-type: none"> o Lijst 1: titels (van bestaande krantenartikels) o Lijst 2: thema's o Lijst 3: betrokkenen - Je kan deze keuzebriefjes in 3 doosjes of enveloppen steken - Flappen, stiften, alcoholstiften - kranten en tijdschriften, scharen, lijmstiften, plakband - ev. pc met internet - achtergrondinfo (het servicepakket, ...) - de bestaande krantenartikels (voor vgl. achteraf) – in bijlage
VOET	<p>Context 3, Sociorelationele ontwikkeling</p> <ul style="list-style-type: none"> - 6, doorprikken vooroordelen, stereotypering, ongepaste beïnvloeding, machtsmisbruik <p>Context 5, Politiek-juridische samenleving</p> <ul style="list-style-type: none"> - 5, tonen aan dat het samenleven in een democratische rechtsstaat gebaseerd is op rechten en plichten die gelden voor burgers, organisaties en overheid - 7, illustreren de rol van de media en organisaties in het functioneren van ons democratisch bestel <p>Context 7, Socioculturele samenleving</p> <ul style="list-style-type: none"> - 1, beschrijven de dynamiek in leef en omgangsgewoonten, opinies, waarden en normen in eigen en andere sociale en culturele groepen - 2, gaan constructief om met verschillen tussen mensen en levensopvattingen - 3, illustreren het belang van sociale samenhang en solidariteit <p>De volgende kwaliteiten worden ontwikkeld vanuit de gemeenschappelijke stam:</p> <ul style="list-style-type: none"> - De leerlingen worden uitgedaagd om kritisch te denken, respect te hebben voor andere culturen, hun beeldvorming in vraag te stellen en een open en constructieve houding aan te nemen naar mensen die anders leven.

Methodiek

De leerlingen gaan in kleine groepjes zelf een krantenartikel schrijven (dat aan een aantal voorwaarden moet voldoen) om zich in het thema in te gaan leven. Het doel is dat de leerlingen kennis maken met het gegeven “woonwagengewoner en media” en verschillende standpunten kunnen inschatten. Deze methodiek kan vrij in het begin van een project worden gedaan, maar niet als eerste kennismaking.

Korte inhoud

In kleine groepjes gaan de leerlingen op een creatieve manier aan de slag met een vooraf bepaalde (bestaande) titel, thema(s) en ‘betrokken partijen’ om een geschikt krantenartikel te schrijven. Deze worden nadien in groep besproken.

Nuttige achtergrondinformatie

De effectieve krantenartikels waarvan we de titels op de keuzebriefjes hebben overgenomen zijn interessant als achtergrondinformatie. Je vindt deze artikels dan ook in bijlage.

Muurkrant-methodiek

Vorm kleine groepjes van 2 à 3 personen. Er zijn drie lijsten waaruit telkens 1 item wordt gekozen (al dan niet blindelings):

- Lijst 1: titels (van bestaande krantenartikels)
- Lijst 2: thema's
- Lijst 3: betrokkenen

Vervolgens krijgen de leerlingen per groepje een grote flap en stiften om een artikel op te stellen dat de visie van de betrokken partij weergeeft, met een gepaste titel en de nodige aandacht voor het te verwerken thema. Het artikel dient enige maatschappelijke relevantie te hebben en natuurlijk waar gebeurd te kunnen zijn.

In het lokaal liggen tijdschriften/kranten en knutselgerief om de flap op een creatieve manier aan te kleden.

Via de informatiebundel van het servicepakket of op internet kan eventuele bijkomende informatie vergaard worden voor het schrijven van het artikel. Indien de klas niet over pc's en internet beschikt, kan het opzoeken van de informatie als voorbereidende huiswerkopdracht meegegeven worden. In de lessen zelf kan dan aan de flap gewerkt worden.

Nadien worden alle flappen opgehangen in het klaslokaal en kort besproken. (5 min per flap)
Eerst stellen de leerlingen hun eigen flap voor. Ze geven de titel en leggen kort uit waar het om gaat. Je kan hen kort bevragen over het artikel dat ze opgesteld hebben (indien er na hun uitleg nog wat onduidelikheden zouden zijn). Geef eerst de klas de kans om vragen te stellen, voor je zelf gaat bevragen. Vervolgens kan je wat dieper in gaan op de bevindingen van de deelnemers.

26

Volgende dingen moeten na 5 minuten duidelijk zijn voor de hele groep:

- Wat is de titel/het onderwerp van jullie artikel
- Welke personen/instanties komen aan bod in het artikel
- Wat is hun verhaal?
- Vanuit welke invalshoek is het geschreven?

Als alle flappen aan de beurt zijn geweest kan je overgaan tot het uitvoeren van een nabespreking. Deze is sterk afhankelijk van je persoonlijke voorkeur en de groepsdynamiek. Hieronder enkele richtvragen:

- Hoe was het? Wat vonden jullie van de opdracht? Viel het mee? Was het leuk?
- Wat zijn je eerste indrukken over woonwageneigenaren, en specifiek over Voyageurs? Zou je zelf een Voyageur willen zijn?
- Wat is je idee over de houding van de burgemeesters?
- Wat is je persoonlijk standpunt rond de hele standplaatsenproblematiek?
- Welke mening kan voor jullie op sympathie rekenen? Welke zeker niet? Waarom?
- Vergelijk de verschillende houdingen van burgemeesters met elkaar. Welke houding past het best bij hoe jij zou reageren?
- Hoe zou je reageren als een buurt actie voert om tegen te gaan dat jij in de straat komt wonen?

Ter afsluiting kan je de geschreven artikels van de muurkrant nog even kort vergelijken met de effectieve artikels zoals deze in de media zijn verschenen.

7. Het loopt op wieltjes!... Of toch niet?

De leerlingen reflecteren over verschillende woonvormen en leren bij over de woonwagen als woonvorm voor de Voyageurs.

Praktisch

Leerlingen	In kleine groepjes, nadien klassikaal
Tijdsduur	+ 20 minuten per onderdeel, OF 1 lesuur
Vak	Nederlands, PAV en geschiedenis
Materialen	<ul style="list-style-type: none"> - Flip-over en stiften of bord en krijt - 8 Foto's: evolutie woonwagen, in bijlage - Infoblad "evolutie van de woonwagen", in bijlage - Tekenpapier / potloden voor het maken van een schets
VOET	<p>Context 4, Omgeving en duurzame ontwikkeling</p> <ul style="list-style-type: none"> - 4, zoeken naar duurzame oplossingen om de lokale en globale leefomgeving te beïnvloeden en te verbeteren <p>Context 5, Politiek-juridische samenleving</p> <ul style="list-style-type: none"> - 5, tonen aan dat het samenleven in een democratische rechtsstaat gebaseerd is op rechten en plichten die gelden voor burgers, organisaties en overheid <p>Context 7, Socioculturele samenleving</p> <ul style="list-style-type: none"> - 1, beschrijven de dynamiek in leef en omgangsgewoonten, opinies, waarden en normen in eigen en andere sociale en culturele groepen - 2, gaan constructief om met verschillen tussen mensen en levensopvattingen - 3, illustreren het belang van sociale samenhang en solidariteit <p>De volgende kwaliteiten worden ontwikkeld vanuit de gemeenschappelijke stam:</p> <ul style="list-style-type: none"> - De leerlingen worden uitgedaagd om kritisch te denken, respect te hebben voor andere culturen, hun beeldvorming in vraag te stellen en een open en constructieve houding aan te nemen naar mensen die anders leven.

Methodiek

Vertrekkende vanuit de eigen “woon wensen” van de leerlingen, reflecteren de leerlingen over wonen als onderdeel van de identiteit. Er wordt een discussie op gang getrokken over de woonwagen als woonvorm, het verschil met een huis, de evolutie van beide woonvormen, en waarom Voyageurs toch vast houden aan die woonwagen. Het feit dat niet iedereen in een bakstenen huis woont, maar dat er tal van verschillende andere woonvormen zijn, wordt onder de aandacht gebracht.

Deze methodiek kan al van in het begin van het project gebruikt worden. Er is geen echte voorkennis vereist.

Korte inhoud

Huisvesting is belangrijk. Je woonsituatie heeft invloed op je gezondheid en op je onderwijsprestaties, je deelname aan de samenleving, je latere werk. Omdat wonen in al deze domeinen een bepalende factor is, heeft de Vlaamse overheid in 1996 de Vlaamse Wooncode opgesteld.

Daarin stelt de Vlaamse overheid:

“Iedereen heeft recht op menswaardig wonen. Daartoe moet de beschikking over een aangepaste woning, van goede kwaliteit, in een behoorlijke woonomgeving, tegen een betaalbare prijs en met woonzekerheid worden bevorderd.”

Maar wat kunnen we hieronder verstaan? De leerlingen denken hier zelf over na.

De bedoeling hiervan is dat de leerlingen ontdekken dat iedereen bepaalde verwachtingen heeft over de eigen leefomgeving en dat die van woonwagenbewoners of die van burgers daarom niet zo veel hoeven te verschillen. De leerlingen staan stil bij de vraag waarom beiden dan toch zo erg onderscheiden worden van elkaar.

Nuttige achtergrondinformatie

Al de achtergrondinformatie is te lezen in het servicepakket p 46-60

Evolutie van een woonvorm

Laat de leerlingen in kleine groepjes nadenken over hoe een woonwagen er eigenlijk uitziet, hoe groot een woonwagen is (afmetingen), wat er typisch bij hoort, enz. en laat hen hier een tekening / schets van maken. Deze schetsen worden nadien in de klas aan de anderen getoond en kort toegelicht.

Wedden dat de meeste leerlingen het beeld van de “kapkar” of “paard en kar” zullen schetsen? Enkelen zullen misschien voor een caravan of mobilhome gaan. Maar er zullen slechts weinigen zijn die denken aan de woonwagen zoals we die vandaag de dag op een woonwagenterrein aantreffen.

Om hen hierover te laten nadenken kan je vragen of ze verschil zien tussen de gewone huizen van vroeger (denk aan Bokrijk) of de huizen van nu, en als ze verschil tussen de huizen zien, zou er dan ook verschil zijn tussen de woonwagens? Laat hen hierover discussiëren.

Een top-5 / top-10 van eisen

✓ Deel 1: De ideale woning

Laat de leerlingen individueel of per twee nadenken over “hun ideale huis”. Waaraan moet een huis voldoen volgens hen? Laat hen een top 10 opmaken van de eisen die ze stellen aan hun eigen woning.

Geef de leerlingen kort de tijd om hun “eisen” op papier te zetten. Bespreek nadien in groep de resultaten en bundel de verschillende eisen op het bord of flip-over.

Eventuele eisen die leerlingen zouden kunnen geven:

- Huis met een grote tuin
- Niet te duur (betaalbaar)
- In een rustige buurt
- Appartement in de stad
- Er moet een lift zijn (hou niet zo van trappen)
- Groot genoeg zodat oma en opa er ook kunnen wonen
- Kort bij het centrum gelegen zodat ik kan shoppen
- Huisdieren moeten toegelaten zijn
- energiezuinig / ecologisch verantwoord
- Een garage
- Veel ramen
- 2 verdiepingen
- ...

✓ Deel 2: De ideale woonwagen

Laat de leerlingen op dezelfde manier als hiervoor aan de slag gaan, maar ditmaal moeten ze nadenken over de eisen waaraan zij denken dat een woonwagen volgens woonwagenbewoners moet voldoen (een top-5 is hier al voldoende). Bundel ook hier weer in groep alle eisen die worden geopperd en bespreek de resultaten.

Eventuele eisen die leerlingen zouden kunnen geven:

- Naast een bos
- Groot genoeg
- Moet verplaatsbaar zijn
- Goedkoop
- Douche / wc in de wagen
- Veilige buurt
- ...

✓ Deel 3: Nabespreking

Leg nu de twee lijsten met eisen naast elkaar. In hoeverre stemmen ze overeen? Waar zit het

verschil in verwachtingen tussen een woonwagen en een huis? Is dit een groot of een klein verschil? Waar verschillen beiden fundamenteel?

Kennismaken met de woonwagen van de Voyageur

Geef je leerlingen de opdracht om alle verschillende woonwagens in chronologische volgorde te plaatsen. Deze zijn te vinden in bijlage. Voor de leerkracht is er een extra infoblad voorzien waarop bijkomende uitleg staat bij de foto's en dat de oplossingsleutel is (in bijlage).

Alternatieve woonvormen

Voor deze methodiek laat je de leerlingen nadenken over andere vormen van wonen. Het merendeel van de bevolking woont in een bakstenen huis of appartement, maar toch zijn er nog heel wat andere manieren van wonen. Kunnen de leerlingen verschillende alternatieve woonvormen bedenken?

Enkele voorbeelden:

- Wonen in een weekendverblijf / chalet
- Wonen in een caravan op een camping
- Kangoerewonen (twee huizen in één; om bv. de zorg voor hulpbehoevende ouders op zich te kunnen nemen)
- Wonen op een woonboot
- Wonen in een kraakpand
- Wonen in een loods (bv. van het familiebedrijf)
- ...

Als de leerlingen vele verschillende woonvormen hebben gevonden, volgt er een klasgesprek. Leerlingen kunnen uitwisselen hoe ze nu wonen en hoe ze zouden willen wonen: als je niet in een huis zou wonen, welke woonvorm spreekt jou dan het meeste aan? Waarom? Wat is het verschil met wonen in een huis? Zijn de meningsverschillen binnen de klas groot of klein? Wat vind je er van dat woonwagenbewoners in een woonwagen willen wonen? ...

8. Wonen op wielen of wonen in een huis?

De leerlingen reflecteren over het leven als Voyageur
aan de hand van een stellingenspel

Praktisch

Leerlingen	Klassikaal
Tijdsduur	Afhankelijk van de debatvorm, 5 minuten per stelling
Vak	Nederlands, PAV
Materialen	Eventueel een beamer en projectiescherm om de stellingen mee weer te geven, de stellingen kunnen ook op het bord geschreven worden
VOET	<p>Context 3, sociorelationele ontwikkeling</p> <ul style="list-style-type: none">- 6, doorprikken vooroordelen, stereotypering, ongepaste beïnvloeding, machtsmisbruik <p>Context 5, politiek-juridische samenleving</p> <ul style="list-style-type: none">- 5, tonen aan dat het samenleven in een democratische rechtsstaat gebaseerd is op rechten en plichten die gelden voor burgers, organisaties en overheid <p>Context 7, socioculturele samenleving</p> <ul style="list-style-type: none">- 2, gaan constructief om met verschillen tussen mensen en levensopvattingen <p>De volgende kwaliteiten worden ontwikkeld vanuit de gemeenschappelijke stam:</p> <ul style="list-style-type: none">- Kritisch denken: recht op wonen- Respect, voor mensen die anders leven- Open en constructieve houding naar mensen die anders leven

Methodiek

Met behulp van stellingen staan we stil bij enkele thema's i.v.m. de woonkeuze van woonwagengewoners en de gevolgen hiervan. Het doel is dat de leerlingen zelf gaan nadenken over het wonen op wielen of het wonen in een huis en hoe de woonwagengewoners hier tegenover staan.

Deze methodiek is geschikt om halverwege of meer naar het einde van een project te doen.
(Enige) voorkennis is immers vereist.

Korte inhoud

We staan stil bij:

- de verschillende normen en waarden a.h.v. het dilemma “de luxe of de vrijheid”, hét dilemma van de woonwagengewoners
- politieke rol van woonwagengewoners en standplaatsenproblematiek
- lokale inbedding van woonwagens, sociaal-culturele rol van woonwagengewoners

Er zijn drie stellingenspelen. Na elk stellingenspel volgt er een nabespreking.

Nuttige achtergrondinformatie

Al de achtergrondinformatie is te lezen in het servicepakket:

- ✓ p. 64 (stellingenspel 1 en 3)
- ✓ p. 50 (stellingenspel 2)

Stellingenspel 1: Standpuntendebat in groep

Deel de leerlingen op in twee groepen: woonwagenbewoners en anti-woonwagenbewoners. Ieder verdedigt de standpunten van de groep waarbij ze zijn ingedeeld, ongeacht of dit al dan niet hun eigen standpunt is.

De 4 stellingen voor dit debat richten zich op het dilemma "luxe of vrijheid":

1. De overheid doet er goed aan te kiezen waar mensen gaan wonen opdat veiligheid en gezondheid optimaal gegarandeerd kunnen worden.
2. Woonwagens van tegenwoordig zijn net huizen, je ziet geen verschil meer. Mensen die hier in wonen kunnen evengoed in een echt huis gaan wonen.
3. In een woonwagen kan je nooit het nodige comfort vinden dat een huis je wel biedt.
4. De woonwagen is de ideale manier om de nodige vrijheid te behouden.

Stellingenspel 2: Individuele pro/contra-standpuntinname

Er wordt plaats gemaakt in het lokaal. Wanneer de leerlingen akkoord gaan met een stelling, plaatsen ze zich links in de ruimte, als ze niet akkoord zijn gaan ze naar rechts. Ze kunnen ook een tussenstandpunt innemen, dan blijven ze in het midden van het lokaal staan.

Wie zijn standpunt wenst te verklaren, steekt de hand in de lucht. Anders kiest de begeleider deelnemers uit. Als iemand een reactie wenst te geven steekt hij/zij de hand omhoog.

De 9 stellingen richten zich op de politieke rol van woonwagenbewoners en de standplaatsenproblematiek:

1. Het is de woonwagenbewoners hun eigen schuld dat ze hun verworven woonrecht nog niet uitoefenen. Ze moeten maar voor hun woonwagens opkomen, of ze nu wel of niet welkom zijn in een gemeente.
2. Het standplaatsenbeleid is vooral een oplossing voor de maatschappij, niet voor de woonwagenbewoners.
3. Iemand als een woonwagenbewoner plaatst zich boven de wet en dat kan niet getolereerd worden. Er zijn regels nodig om chaos te voorkomen.
4. De overheid stopt ons in hokjes, gaat controleren en normeren (bv. woonwagenbewoners mogen niet langer rond trekken, ze moeten een vaste staanplaats hebben), hierdoor grijpt de overheid in op de cultuur, eigen aan een woonwagenbewoner.
5. Individuele vrijheid en mobiliteit is heel belangrijk in onze cultuur, maar de grotere vrijheid die woonwagenbewoners zich toe eigenen gaat ten koste van onze eigen vrijheid en veiligheid.
6. Als je niet in een huis wil wonen, hoor je niet thuis in een beschaafd land als België. Elke Belg heeft een baksteen in zijn maag.
7. Voor elk voorval rekenen wij op daarvoor bevoegde instanties (een gat in het wegdek, een auto die in panne staat, ...). Woonwagenbewoners doen dit niet. Dat zij plantrekkers zijn is eerder hun kracht dan een tekort.
8. Woonwagenbewoners leven anders, hebben andere denkwijzen. In onze individualistische cultuur hebben we de visie van andere culturen nodig om verdraagzaam te worden.
9. Multiculturaliteit is een valkuil.

Stellingenspel 3: Campagne voeren

Zet vier afgevaardigden van de klas, twee aan twee lijnrecht tegenover elkaar. De ene kant is voor het standpunt van de stelling, de andere kant is tegen het standpunt van de stelling. Ze zullen dus afwisselend voor- en tegen de Voyageurs zijn. Het is de bedoeling dat ze na het horen/zien van de stelling, ze per groep zoveel mogelijk argumenten verzamelen om hun standpunt kracht bij te zetten.

Na een brainstorm van 5 minuten wordt er dan (per stelling) campagne gevoerd.

Het publiek moet na afloop van elke campagne telkens een groep als 'winnaar' aanduiden, zich bij deze groep aansluiten en vertellen waarom.

Deze 3 stellingen richten zich vooral op de lokale inbedding van woonwagens en de sociaal-culturele rol van de woonwagengewoners:

1. Op een woonwagenterrein staan de deuren altijd open. Iedereen kan binnen en is welkom voor een tasje koffie en een babbel. Zo zou het overal moeten zijn. Er zijn veel meer voordelen verbonden aan een woonwagenterrein in je straat dan dat er nadelen kunnen zijn!
2. Vast houden aan je tradities (wonen in een woonwagen, rond trekken, niet altijd aanwezig zijn op school, liever zelfstandig en ongebonden zijn, ...) is goed en ergoed is belangrijk in elke samenleving, maar je moet ook niet overdrijven.
3. Onze gemeente is bezig met de uitwerking van een ruimtelijk structuurplan en moet gaan beslissen waar het woonwagenterrein moet komen. Ze kiest voor lokale inbedding van woonwagens en plant het terrein resoluut in het midden van onze woonwijk. Is dit wel of geen goed plan?

Nabespreking

Doe na elk stellingenspel een uitgebreide nabespreking. Hieronder enkele mogelijke richtvragen:

- Hoe was het? Wat vonden jullie van de opdracht?
- Wat zijn je eerste indrukken over woonwagengewoners en specifiek over Voyageurs?
- Valt het mee om een Voyageur te zijn denk je? Zou je zelf een Voyageur willen zijn?
- Wat is je persoonlijk standpunt rond de hele standplaatsvete?
- Welke partij kan op jouw sympathie rekenen? Welke zeker niet? Waarom?
- Hoe zou jij reageren als een buurt actie voert om tegen te gaan dat jij in de straat komt wonen?
- Heb je zelf ook als eens actie voor/tegen iets gevoerd?
- Wat als we deze discussie gevoerd hadden met iemand in onze klas die effectief uit een Voyageursgezin komt? Of met een bewoner uit een buurt die zich erg tegen het aanleggen van dergelijk terrein verzet heeft?
- Of de zoon van de burgemeester?
- Wat als ik jullie zou vertellen dat ik zelf afstam uit een Voyageursfamilie en in een wagen ben opgegroeid?

9. Een woonwagenterrein gespot

Fotomethodiek over de plaatsing en afbakening van een woonwagenterrein

Praktisch

Leerlingen	in groepjes
Tijdsduur	1 lesuur, 50 min
Vak	Deze methodiek kan in alle vakken gegeven worden
Materialen	3 foto's (ev. meerdere keren) in het groot afgeprint, in bijlage: <ul style="list-style-type: none">- Foto 1: het hek rond het woonwagenterrein van Genk- Foto 2: bewegwijzering woonwagenterrein en recyclagepark 'grof vuil' te Hasselt- Foto 3: kruispunt van autosnelweg en brug met woonwagenterrein Ham
VOET	Context 4, Omgeving en duurzame ontwikkeling <ul style="list-style-type: none">- 4, zoeken naar duurzame oplossingen om de lokale en globale leefomgeving te beïnvloeden en te verbeteren Context 5, Politiek-juridische samenleving <ul style="list-style-type: none">- 5, tonen aan dat het samenleven in een democratische rechtsstaat gebaseerd is op rechten en plichten die gelden voor burgers, organisaties en overheid- 7, illustreren de rol van de media en organisaties in het functioneren van ons democratisch bestel De volgende kwaliteiten worden ontwikkeld vanuit de gemeenschappelijke stam: <ul style="list-style-type: none">- De leerlingen worden uitgedaagd om kritisch te denken.

Methodiek

Aan de hand van zeer sprekende foto's gaan de leerlingen in kleine groepjes nadenken over de 'geschikte' locatie voor een woonwagenterrein en de afbakening ervan. Hierover gaan ze discussiëren.

Korte inhoud

Woonwagenterreinen (als ze er al zijn) worden meestal niet in het centrum van een gezellige woonwijk aangelegd, maar juist in één of andere achterbuurt. Naast een autostrade, een containerpark, ... of op een oud stort. Een residentieel terrein is openbaar terrein, dat betekent dat iedereen op de weg mag komen die door het terrein gaat. Maar in de praktijk worden terreinen nogal eens omheind met niet al te uitnodigende ijzeren hekken. Dit zegt veel over hoe de maatschappij tegen woonwagengewoners aankijkt. Buurtbewoners krijgen hierdoor al van te voren een bepaald beeld over de woonwagengewoners. En ook voor de woonwagengewoners zelf heeft dit een behoorlijke (psychologische) impact. De leerlingen gaan a.d.h.v. foto's zelf reflecteren over de gevolgen van de manier waarop de maatschappij een locatie kiest en het terrein afbakt.

Nuttige achtergrondinformatie

Al de achtergrondinformatie is te lezen in het servicepakket p.64.

Discussie met foto's

Er zijn drie zeer sprekende foto's waarmee we aan de slag gaan:

- Foto 1: het hek rond het woonwagenterrein in Genk
- Foto 2: bewegwijzering woonwagenterrein en recyclagepark 'grof vuil' te Hasselt
- Foto 3: kruispunt van autosnelweg en brug met woonwagenterrein van Ham

Verdeel de klas in kleine groepjes. Elk groepje krijgt één van deze foto's en gaat deze binnen het eigen groepje bespreken. In eerste instantie krijgen de leerlingen nog geen extra informatie over wat er precies te zien is op de foto.

Mogelijke vragen:

- Wat denk je te zien op deze foto? Welk gevoel heb je er bij?
- Wat vind je van de keuze van de gemeente over de plaatsing/afbakening van dit terrein?
- Welk effect heeft het volgens jou op de bewoners van dit terrein?
- Wat doet het met de omwonenden? Welke impact is er volgens jou op de omwonenden?
- Welke boodschap geeft een stadsbestuur door de uitvoering/realisatie van een woonwagenterrein op deze manier?
- ...

Wanneer iedereen hiermee klaar is, volgt er een terugkoppeling met de klas. De kleine groepjes laten hun foto zien en rapporteren aan de klas hun antwoorden, meningen en ideeën zoals ze deze hebben besproken. De klas mag nadien reageren en aanvullen. Tenslotte mag de leerkracht aanvullende achtergrondinformatie meegeven: wat is er precies te zien op de foto's. Deze informatie vind je, samen met de foto's, in bijlage. De leerlingen mogen hierop weer reageren.

Na het bespreken van de drie verschillende foto's afzonderlijk, kunnen er nog enkele bijkomende vragen gesteld worden aan de hele klas.

Mogelijke vragen:

- Wat hebben deze foto's met elkaar gemeen?
- Welke impact hebben deze foto's op jou?
- Als jij burgemeester was, hoe zou jij de plaatsing en afbakening van een woonwagenterrein in jouw gemeente aanpakken?
- Welke sociale actie kunnen wij ondernemen om onze visie over de plaatsing van een woonwagenterrein duidelijk te maken?
⇒ Deze actie kan je symbolisch doen (bv. een brief schrijven naar de burgemeester)

10. Het ideale woonwagenterrein

Een creatieve ontwerp-opdracht

Praktisch

Leerlingen	Klassikaal - in groepjes
Tijdsduur	1 lesuur, 50 min
Vak	PAV, aardrijkskunde, plastische opvoeding
Materialen	<ul style="list-style-type: none">- Grondplan van je gemeente- Tekenpapier en tekengerei- Crea-materiaal
VOET	<p>Context 4, Omgeving en duurzame ontwikkeling</p> <ul style="list-style-type: none">- 4, zoeken naar duurzame oplossingen om de lokale en globale leefomgeving te beïnvloeden en te verbeteren <p>Context 5, Politiek-juridische samenleving</p> <ul style="list-style-type: none">- 5, tonen aan dat het samenleven in een democratische rechtsstaat gebaseerd is op rechten en plichten die gelden voor burgers, organisaties en overheid <p>Context 6, Socio-economische samenleving</p> <ul style="list-style-type: none">- 5, geven voorbeelden van het veranderlijke karakter van arbeid en economische activiteiten <p>Context 7, Socioculturele samenleving</p> <ul style="list-style-type: none">- 1, beschrijven de dynamiek in leef en omgangsgewoonten, opinies, waarden en normen in eigen en andere sociale en culturele groepen- 2, gaan constructief om met verschillen tussen mensen en levensopvattingen- 3, illustreren het belang van sociale samenhang en solidariteit <p>De volgende kwaliteiten worden ontwikkeld vanuit de gemeenschappelijke stam:</p> <ul style="list-style-type: none">- De leerlingen worden uitgedaagd om kritisch te denken, respect te hebben voor andere culturen, hun beeldvorming in vraag te stellen en een open en constructieve houding aan te nemen naar mensen die anders leven.

37

Methodiek

Na een discussieronde die bepaald waarmee de leerlingen rekening moeten houden, gaan ze in kleine groepjes creatief aan het werk om een “plan” voor de inplanting van een woonwagenterrein te maken. Dit met als doel te beseffen wat er allemaal komt kijken bij het kiezen van een locatie en het ontwerpen van een geschikt residentieel woonwagenterrein.

Korte inhoud

De leerlingen spelen even “architect” en gaan zelf aan de slag met het plannen en voorzien van een residentieel woonwagenterrein in de eigen gemeente, hierbij rekening houdend met de verschillende betrokken partijen (toekomstige bewoners, gemeentebestuur, buurtbewoners, wetgeving). Een voorbereidende discussieronde en groepsgepraak ter afronding zorgen voor de nodige diepgang.

Nuttige achtergrondinformatie

Al de achtergrondinformatie is te lezen in het servicepakket p. 100-105

Vorbereidende discussieronde

Als start wordt een grote kaart van de eigen gemeente in het midden van de groep gelegd.

Enkele vragen worden gesteld:

- Wie weet of er een woonwagenterrein in onze eigen gemeente aanwezig is?
- Zo ja, dan kan je de locatie onder de loep nemen:
 - o waar bevindt het terrein zich op de kaart?
 - o Is er al iemand geweest?
 - o Weten ze hoe het terrein er uit ziet?
 - o Of het er al dan niet goed gelegen is? Is het een geschikte plaats?
 - o Of het groot genoeg is?
 - o Hoeveel standplaatsen er zijn?
 - o Wat is er goed aan het terrein? Wat is er minder?
 - o Waar zou het terrein nog geplaatst kunnen worden? Waarom staat het daar beter of slechter?
 - o Zou je er zelf willen wonen?
 - o ...
- Zo nee, is er een terrein in een naburige gemeente waar de vorige vragen over kunnen beantwoord worden?
- ...
- Als inwoner van deze gemeente mag je kiezen welk een geschikte locatie voor een woonwagenterrein zou zijn. Duidt aan op de kaart waar je het terrein zou plaatsen en leg uit waarom.
- Stel dat je burgemeester bent, welk stukje op de kaart zou jij dan inkleuren als woonwagenterrein? Waarom?
- Stel dat je woonwagenbewoner bent, welk stukje op de kaart zou jij dan inkleuren als woonwagenterrein? Waarom?

Discussie in kleine groepjes

38

Verdeel de leerlingen in kleine groepjes van een 3-tal leerlingen. Elk groepje is een "architectenbureau" dat wordt ingehuurd door de gemeente om een geschikte locatie voor een woonwagenterrein van 6 standplaatsen te vinden en om de inrichting van zo'n terrein te ontwerpen.

Hiervoor moeten ze echter rekening houden met verschillende elementen:

- Een woonwagenterrein kan enkel in woongebied liggen, en niet in natuurgebied of industriezone. Indien jouw plannen het terrein toch elders wil onderbrengen, dan moet je een bestemmingswijziging aanvragen (d.i. een even groot stukje woongebied omruilen met het andere gebied). Je kan met jouw team zo'n 'bestemmingswijziging' vragen aan de leerkracht door een toestemmingsbrief te schrijven waarin je duidelijk argumenteert waarom je deze uitzondering vraagt. Let wel: hier gaat tijd overheen en kan dus betekenen dat jouw woonwagenterrein niet op tijd af zal geraken!
- Het gemeentebestuur maakt zich zorgen over petitie's en zwarte vlaggen van haar inwoners, en vraagt om het terrein op een zo afgelegen mogelijke plek te voorzien. Opgelet: als je te ver van de "bewoonde wereld" zit wordt het een dure zaak om wegen, riolering, verlichting, enz. aan te leggen tot aan (en op) het woonwagenterrein. De 90% subsidies die Vlaanderen geeft voor de aanleg van een terrein zouden wel eens kunnen geweigerd worden omdat je hierdoor een té hoge kostprijs krijgt. Hou als 'architect' dus rekening met reeds bestaande wegen / wijken / ...

- De toekomstige bewoners van het woonwagenterrein hebben al van alles horen waaien en maken zich zorgen.
 - o Hun woonwagen (met een afmeting van 6m x 12m) zal toch wel op de standplaats geraken? Je moet immers steeds minimum 2,5m van de scheidingsgrens blijven! En hebben ze dan nog plaats voor een klein terras? En voor het parkeren van hun auto/mobilhome?
 - o “Ze gaan ons toch niet naast een treinspoor of autostrade zetten”? “Of naast een containerpark”? Al dat lawaai en die geurhinder, neen bedankt! De woonwagengewoners zelf willen natuurlijk niet zomaar ergens gedropt worden. Als jij beslist om ze op een niet al te fraaie plaats in te planten, kan je er zeker van zijn dat ze in opstand komen, en dat wil je niet!
 - o Wij willen gezellig samen staan met een pleintje in het midden waar de kinderen kunnen spelen, misschien zelfs met een speeltuintje?
- De ideale standplaats heeft een afmeting van zo'n 15m x 20m. En er moet natuurlijk een openbare weg worden voorzien!
- Elke standplaats dient te worden voorzien van een sanitaire unit (afmeting: 3m x 4m)

De leerlingen zoeken in hun eigen groepjes samen op de kaart naar geschikte locaties en discussiëren over de verschillende elementen waar ze rekening mee dienen te houden. Kunnen ze het eens worden over een locatie?

Creatief aan de slag

Nu ze een geschikte locatie hebben gevonden, mogen de groepjes elk een eigen woonwagenterrein 'ontwerpen' (nog steeds rekening houdend met bovenstaande elementen). Hiervoor tekenen ze een plan dat ze mogen aanvullen / inkleuren / opsmukken / enz. Maar het moet wel “realiseerbaar” zijn. De creativiteit mag hier de vrije loop gaan.

Presenteren van de resultaten aan elkaar

Elk “team” mag op het einde zijn eigen woonwagenterrein voorstellen in een presentatie voor de anderen. Hierin moet duidelijk naar voor komen welke locatie ze hebben gekozen en waarom (duidelijke toelichting van de gevoerde discussie). Ook de aanpak naar inrichting van het terrein wordt toegelicht.

Afrondend groepsgesprek

Welk team haalde de beste argumenten aan voor hun locatie en/of inrichting van een woonwagenterrein? Waarom?

Zijn er meerdere teams die dezelfde locatie kozen of net niet? Hoe komt dit denk je?

Wat was er moeilijk aan het kiezen van een locatie?

Welke redenen gaven in jouw groepje de doorslag bij het beslissen van een locatie? Heb je vooral naar de wensen van het gemeentebestuur gekeken of toch eerder naar die van de woonwagengewoners?

...

11. Recht op wonen

Een rechtbankspel
waarbij de leerlingen zich inleven in een rol

Praktisch

Leerlingen	Klassikaal
Tijdsduur	Vorbereidingstijd: 30 minuten (half lesuur) Uitvoering rechtbank: 50 minuten (heel lesuur) Nabespreking: 30 minuten (half lesuur)
Vak	Nederlands, PAV
Materialen	Rollenkaarten, hamertje, pen & papier, flappen & stiften, projector, pc en internet. In de educatieve koffer “Woonwagewoners in de kijker” zit ook het servicepakket, , bundel woonwagewerkers Vlaanderen, brochure “wonen op wielen”, boek “Kom we zijn tebie”. Dit alles zit in de materialenkoffer die kan uitgeleend worden. Hierin kan alle achtergrondinformatie teruggevonden worden. Zo kunnen de leerlingen zich vorbereiden op hun rol. Relevante en recente krantenartikels zijn te vinden bij RIMO Limburg, waarvan je de contactgegevens vooraan in deze bundel vindt. In bijlage vind je verschillende krantenartikels.
VOET	Context 3, sociorelationele ontwikkeling: <ul style="list-style-type: none"> - 6, doorprikken vooroordelen, stereotypering, ongepaste beïnvloeding, machtsmisbruik Context 5, politiek-juridische samenleving: <ul style="list-style-type: none"> - 5, tonen aan dat het samenleven in een democratische rechtsstaat gebaseerd is op rechten en plichten die gelden voor burgers, organisaties en overheid - 7, illustreren de rol van de media en organisaties in het functioneren van ons democratisch bestel Context 7, socioculturele samenleving: <ul style="list-style-type: none"> - 1, beschrijven de dynamiek in leef en omgangsgewoonten, opinies, waarden en normen in eigen en andere sociale en culturele groepen - 2, gaan constructief om met verschillen tussen mensen en levensopvattingen - 3, illustreren het belang van sociale samenhang en solidariteit De volgende kwaliteiten worden ontwikkeld vanuit de gemeenschappelijke stam: <ul style="list-style-type: none"> - De leerlingen worden uitgedaagd om kritisch te denken, respect te hebben voor andere culturen, hun beeldvorming in vraag te stellen en een open en constructieve houding aan te nemen naar mensen die anders leven.

Methodiek

Het rechtbankspel is een rollenspel, ideaal om te spelen in een grotere klas en gericht op een oudere doelgroep. Het wordt best na afloop van een infosessie gespeeld, maar kan eventueel ook als methodiek op zich gebruikt worden. Het is nodig dat de deelnemers aan het rollenspel zich op voorhand (thuis) grondig kunnen vorbereiden.

Om dit rollenspel te spelen hebben de leerlingen al voldoende achtergrondinfo nodig over de problematiek van de woonwagewoners. Je speelt dit best aan het einde van je project.

Dit spel stimuleert het vormen van een mening, het inleven in een proces. De leerlingen ontdekken dat er meerdere kanten aan een verhaal zijn, dat er meerdere waarheden mogelijk zijn.

Je kan deze methodiek gebruiken om te informeren over de woonwagewonproblematiek in Vlaanderen.

Korte inhoud

De klas verandert voor twee lesuren in een rechtbank. Er zijn verschillende rollen die onder de leerlingen kunnen verdeeld worden. De rol van de leerkracht bestaat erin als expert de groep te sturen en informatie te geven.

De rollen worden op voorhand verdeeld en meegegeven met de leerlingen. Zo kunnen ze zich thuis voorbereiden, verdiepen in het onderwerp en in hun standpunt. Ze hebben de gelegenheid om opzoekingswerk te doen en materialen uit de educatieve koffer “Woonwagenbewoners in de kijker” te bekijken.

Wanneer de jury aan het einde van het rollenspel beraadslaat en tot stemming overgaat, laat je de klas toekijken.

De nabespreking die op het rollenspel volgt is sterk afhankelijk van je persoonlijke voorkeur en van de groepsdynamiek, maar verdient de nodige aandacht.

Nuttige achtergrondinformatie

In Vlaanderen hebben mensen recht op wonen in een woonwagen. De woonwagen is immers erkend en opgenomen in de Vlaamse Wooncode. Maar het daadwerkelijk aan hun recht kunnen komen is nog een andere zaak. Er zijn veel drempels die dit voor hen praktisch onmogelijk maken. Er worden hen vele beperkingen opgelegd (brandveiligheid, ruimtelijke ordening). Er is het beleid dat hen tegenwerkt doordat ze een bouwvergunning moeten aanvragen, ook de reglementering speelt niet in hun voordeel. Ze mogen maar 1 wagen per bouwgrond, een regel die het aankopen van privégronden en het aanleggen van privéterreinen dus onmogelijk maakt.

Kortom, het legaal wonen wordt ernstig bemoeilijkt en de voordelen die ze er mogelijk aan zouden hebben – sociaal, financieel (ze betalen evenzeer huur, al blijft het toch een beetje goedkoper) – wegen lang niet meer op tegen al de nadelen.

Verdiepende info vind je terug op de cd-rom van het servicepakket (infobundel “Woonwagenbewoners in de kijker”, brochure “wonen op wielen”) – zie bijlage.

Vorbereidende toelichting aan de leerlingen (speluitleg / opdracht)

Er is een misdaad tegen de mensheid gebeurd! Het recht op wonen van Johanus Vanderlingen werd hem ontzegd door burgemeester Verkest van de stad Groezelkoven. Het gaat hier om een politiek delict en er werd besloten deze zaak voor het Hof van Assisen, ook wel de volksrechtbank genoemd, te brengen.

De klas zal (op een andere datum) veranderen in een rechtbank die deze zaak behandelt.

Er wordt een rolverdeling gemaakt en iedere deelnemer moet voor zijn eigen rol informatie gaan opzoeken (gebruik makend van het servicepakket, internet, ...).

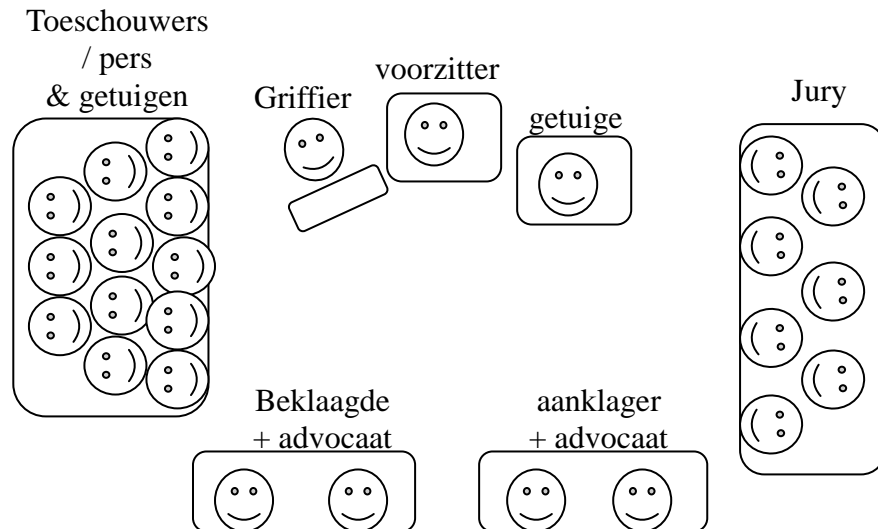
De lijst met de te verdelen rollen en enige uitleg vind je in bijlage. Heb je minder rollen dan er leerlingen zijn? Geef de overige leerlingen de rol van media; bijvoorbeeld krant, TV. Zij dienen evenzeer opzoekingswerk te verrichten en schrijven op voorhand een ‘perstekst’ over het feit dat deze zaak voor de rechtbank komt. Deze perstekst wordt de dag van het rollenspel meegebracht en dient als extra materiaal voor de nabespreking.

De rechtszaak zelf

Alle leerlingen hebben hun eigen rol kunnen voorbereiden en de nodige informatie kunnen verzamelen. Nu gaat de rechtszaak gevoerd worden (zo veel mogelijk gebaseerd op het verloop van een echte rechtszaak). Als leerkracht hou je het goede verloop van het spel in de gaten.

Gebaseerd op het vooraf gegeven verhaal en de rolverdeling, kunnen de leerlingen nu zelf aan de slag. Ze moeten zich zo veel mogelijk inleven in het verhaal en een rechtszaak naspelen.

Klasopstelling:

Zet de tafels zo dat er ruimte is voor pers, getuigen, griffier, voorzitter, de twee partijen en de jury. Plaats de getuigen zo dat ze gemakkelijk en vlot van en naar de getuigenbank kunnen verplaatsen.

Eigenlijke verloop van het proces:

- (1) Iedereen neemt plaats op de voor zijn rol voorziene plaats.
- (2) De voorzitter van de rechtbank geeft een korte samenvatting van de zaak.
- (3) De voorzitter ondervraagt de beschuldigde.
- (4) De getuigen en eventuele deskundigen worden gehoord.
- (5) De beklaagde, bijgestaan door een advocaat, krijgt het woord om de feiten uiteen te zetten en om haar eis te staven.
- (6) Het openbaar ministerie geeft zijn standpunt over de schuld van de beschuldigde en over een eventuele straf.
- (7) De beschuldigde, bijgestaan door een advocaat, voert zijn verdediging.
- (8) Het openbaar ministerie en de beklaagde (met zijn advocaat) kunnen antwoorden indien ze dit wensen, de beschuldigde krijgt het laatste woord.
- (9) De voorzitter sluit debatten.
- (10) De jury gaat in beraadslaging en stemt. Ze formuleren de maatregel of straf en geven die door aan de voorzitter.
- (11) De voorzitter zal een eventuele straf of maatregel uitspreken of de beschuldigde vrijspreken (wanneer zij de feiten niet bewezen acht).

De leerlingen die de media vertegenwoordigen kunnen ondertussen verslag schrijven / uitbrengen. Ook na het verloop van de gebeurtenissen mogen zij vragen stellen aan de beide partijen.

De persteksten en interviews worden opgehangen in de klas ter inzage. Net als het verslag dat de griffier maakte.

Nabespreking:

We geven een uitgebreide nabespreking mee. Je kan er als leerkracht voor kiezen om deze in te korten.

Je kan als leerkracht alvast meegeven dat de gebeurtenissen uit het rollenspel gebaseerd zijn op waargebeurde ervaringen van Voyageurs. De namen zijn fictief.

✓ **Fase 1: Hoe voel je je na het spelen van het spel?**

Geef de leerlingen de mogelijkheid om het eerste indrukken van het rollenspel weer te geven. Wanneer ze de mogelijkheid krijgen om stoom af te blazen, zijn ze meer geconcentreerd voor de volgende fases.

Mogelijke richtvragen:

- Hoe was het?
- Wat vonden jullie van de opdracht?
- Viel het mee?
- Was het leuk?
- Wat ging er goed, wat ging er minder goed?

✓ **Fase 2: Wat is er allemaal in het rollenspel gebeurd?**

Je probeert zoveel mogelijk gegevens bij de leerlingen te achterhalen. Hierdoor zien ze dat je niet altijd alles tijdens zo'n rollenspel waarneemt, of dat er een verschil is in het waarnemen van de feiten.

De verdiepende vragen die je hierbij stelt, hangen erg af van wat je zelf hebt zien gebeuren doorheen het proces.

Voor deze fase kan je ook gebruik maken van de pers: laat hen op een objectieve manier verslag uitbrengen van wat ze gezien hebben.

Mogelijke richtvragen:

- Wat zijn je eerste indrukken over woonwagenbewoners en specifiek over Voyageurs?
- Zou je zelf een Voyageur willen zijn?
- Wat is je idee over de houding van de burgemeester?
- Wat is je persoonlijk standpunt rond de hele standplaatsvete?
- Welke partij kan voor jullie op sympathie rekenen? Welke zeker niet? Waarom? (hierbij kan je de verschillende houdingen van burgemeesters met elkaar vergelijken, welke houding past het beste bij hoe zij zouden reageren?)

✓ **Fase 3: Ben je tot bepaalde inzichten gekomen?**

Probeer samen met de deelnemers te komen tot een beschrijving van een theorie of een mening en laat ze die staven met de ervaring uit het rollenspel. Breng het gesprek op gang door eventueel zelf een stelling te poneren en vraag aan de leerlingen om ze te staven of te verwerpen a.h.v. gebeurtenissen uit het rollenspel.

Mogelijke richtvragen:

- Ben je tot bepaalde inzichten gekomen?
- Is het correct om te zeggen dat je woonwagenbewoners beter kwijt dan rijk bent in je gemeente?
- Is er volgens jullie een oplossing mogelijk waarbij alle partijen tevreden zijn?
- Wat is volgens jullie de ideale oplossing?

✓ **Fase 4: Hoe staat dit rollenspel tot de realiteit?**

Mogelijke richtvragen:

- Hoe zou jij reageren als een buurt een bepaalde actie voert om tegen te gaan dat jij in de straat komt wonen?
- Heb je zelf ook al eens actie voor of tegen iets gevoerd?

✓ **Fase 5: Wat als...?**

In deze fase wil je de leerlingen aanzetten om te denken over het rollenspel indien er andere dingen zouden gebeurd zijn.

Mogelijke richtvragen:

- Wat zou er gebeurd zijn als we langer gespeeld hadden?
- Wat als we dit spel gespeeld hadden met mensen uit verschillende culturen?
- Wat als we dit proces even uitgebreid zouden doen als een echt assisenproces?
- Wat als jullie meer tijd hadden gekregen om jullie rollen voor te bereiden?
- Wat als dit proces in het echt zou gevoerd zijn, met echte politiciers en echte Voyageurs? Wie heeft het meeste kans op winnen?

✓ **Fase 6: Wat volgt er nu...?**

Wat kan je na dit rollenspel doen? Eventueel kan je de groep een fictieve brief laten schrijven naar een spraakmakende persoon uit de artikels. Ook de bevindingen uit fase 3 en 4 kunnen hier als aanleiding tot een bepaalde actie leiden.

Mogelijke richtvragen:

- Welke actie zouden we kunnen ondernemen om ons standpunt hier rond duidelijk te maken?
- Nemen we het op voor of tegen de Voyageurs?
- Stel dat er morgen bekend wordt gemaakt dat er een woonwagenterrein ingepland staat in jouw buurt. Zou je nu anders reageren dan deze ochtend?

12. Uit het Voyageursleven gegrepen...

Een rollenspel als inleefmethodiek
om de woonproblematiek van woonwagengewoners aan te kaarten

Praktisch

Leerlingen	Klassikaal
Tijdsduur	1 lesuur, 50 minuten
Vak	Nederlands, PAV
Materialen	<ul style="list-style-type: none"> - Rolverdeling: 1 kaartje met nodige achtergrondinfo per personage (zie bijlage) - Startverhaal (zie bijlage) - Eventueel: verkleedspullen
VOET	<p>Context 3, Sociorelationele ontwikkeling</p> <ul style="list-style-type: none"> - 6, doorprikken vooroordelen, stereotypering, ongepaste beïnvloeding, machtsmisbruik <p>Context 5, Politiek-juridische samenleving</p> <ul style="list-style-type: none"> - 5, tonen aan dat het samenleven in een democratische rechtsstaat gebaseerd is op rechten en plichten die gelden voor burgers, organisaties en overheid - 7, illustreren de rol van de media en organisaties in het functioneren van ons democratisch bestel <p>Context 7, Socioculturele samenleving</p> <ul style="list-style-type: none"> - 1, beschrijven de dynamiek in leef en omgangsgewoonten, opinies, waarden en normen in eigen en andere sociale en culturele groepen - 2, gaan constructief om met verschillen tussen mensen en levensopvattingen - 3, illustreren het belang van sociale samenhang en solidariteit <p>De volgende kwaliteiten worden ontwikkeld vanuit de gemeenschappelijke stam:</p> <ul style="list-style-type: none"> - De leerlingen worden uitgedaagd om kritisch te denken, respect te hebben voor andere culturen, hun beeldvorming in vraag te stellen en een open en constructieve houding aan te nemen naar mensen die anders leven.

Methodiek

Een rollenspel waarbij de hele groep betrokken wordt (hetzij in een rol / hetzij als toeschouwer). Niet iedereen durft even vlot te zijn en kan even gemakkelijk improviseren/inleven. Voor een goede uitvoering van deze methodiek is er dan ook nood aan een creatieve groep die vertrouwd is met elkaar. Door zich in te leven in een reële situatie waarin een Voyageur zich kan bevinden, maken ze op een eerder persoonlijke manier kennis met de woonproblematiek van de woonwagengewoners. Deze methodiek is geschikt als introductie op het thema of verderop in het project.

Het voordeel met dit rollenspel is, dat je het op 1 lesuur kunt geven.

Een blind rollenspel is een rollenspel waarbij je niet weet welke achtergrond de verschillende personages hebben.

Korte inhoud

Met behulp van het verhaal en de persoonlijke ‘rollenkaarten’ die aparte info bevatten, specifiek voor de eigen rol, gaan de leerlingen zelf in de huid van de Voyageurs (en mensen die met Voyageurs te maken krijgen) kruipen en zo op een eerder persoonlijke manier ontdekken hoe het voelt om met de standplaatsenproblematiek geconfronteerd te worden. Het inleefspel wordt afgerond met een uitgebreide nabespreking.

Nuttige achtergrondinformatie

Al de achtergrondinformatie is te lezen op de rollenkaartjes (in bijlage).

Gemengd blind rollenspel

We kiezen voor een gemengd blind rollenspel. De leerkracht kent de volledige situatie en verdeelt de 12 rollen over de deelnemers. De andere leerlingen kunnen observeren. De deelnemers krijgen een persoonlijke rollenkaart met informatie en het verhaal. Verder weten ze niets van de andere personages af. De leerlingen die observeren krijgen ook het verhaal.

Een overzicht van het verhaal en de personages vind je terug in bijlage.

Indien er niet zoveel leerlingen in de klas zitten, kan er gesnoeid worden in het aantal personages. Deel dan enkel de persoonsomschrijvingen uit van de belangrijkste personages: Willy Wagemans en zijn vrouw Frida, Johan de woonwagenwerker, de burgemeester. Je kan eventueel de rolbeschrijvingen van de andere personages geven aan de spelers om als achtergrondinfo te gebruiken. Zo is het handig voor het gezin Wagemans om te weten dat buurvrouw Wiske volledig achter hen staat en dat ze wel degelijk toestemming krijgen van de voorzitter van de Kerkfabriek om er toch te blijven staan.

Om zich helemaal in te kunnen leven in hun rol kunnen er een aantal attributen in het spel gebracht worden. bv. een agent krijgt een kepie en handboeien.

Nabespreking

Als de ontmoeting is uitgespeeld, kan je overgaan tot het uitvoeren van een nabespreking. De nabespreking is belangrijk om het belang van het rollenspel ten volle te kunnen benutten.

Door het half blind rollenspel naar voor hoe hecht een Voyageursfamilie samenhangt. Ze zijn volledig van elkaars situatie op de hoogte en komen op voor elkaar. Ze springen voortdurend voor elkaar in de bres, op financieel en emotioneel gebied.

De nabespreking kan je in verschillende fasen doen:

Fase 1: Hoe voel je je na het spelen van het rollenspel?

Deze fase geeft de spelers de mogelijkheid om hun eerste indrukken van het spel weer te geven. Wanneer de spelers de mogelijkheid krijgen om stoom af te blazen, zijn ze meer geconcentreerd voor de volgende fasen van de nabespreking. Moedig de spelers aan om over het spel te praten zonder hen te dwingen en zonder te oordelen. Vraag aan de anderen om actief te luisteren en elkaar te laten uitspreken. De spelers mogen in deze fase hun gevoelens uiten.

Fase 2: Wat is er allemaal in het spel gebeurd?

De leerlingen die geobserveerd hebben komen nu aan het woord: wat is hen opgevallen? Alle leerlingen proberen zo veel mogelijk gegevens over de verschillende personages te achterhalen. Dit wordt afgetoetst met de speler die wel deze achtergrond bezit. Deze fase geeft de mogelijkheid aan de deelnemers om te zien dat je niet altijd alles tijdens het spel waarneemt of dat er een verschil is in het waarnemen van de feiten. Stel vragen over de verschillende gebeurtenissen. Dit houdt in dat je tijdens het spel goed observeert en dat je mogelijke vragen noteert.

Fase 3: Ben je tot bepaalde inzichten gekomen?

Probeer samen met de leerlingen te komen tot een beschrijving van een theorie of een mening en laat ze die staven met de ervaring uit het spel. Stel een open vraag aan de leerlingen wat hun conclusies zijn. Vraag aan de leerlingen om ze te staven of te verwerpen a.h.v. gebeurtenissen uit het spel.

Fase 4: Hoe staat dit spel tot de realiteit?

Met deze vraag wil je de leerlingen ertoe aanzetten om te discussiëren over het spel en de realiteit. De leerlingen zoeken gelijkenissen met het spel en de realiteit. Zorg dat de discussie niet escaleert in een gesprek over wat er allemaal niet klopt in het spel. Leg het accent op wat de leerlingen als realistisch ervaren en wat niet.

Fase 5: Wat als?

In deze fase wil je de deelnemers aanzetten om te denken over het spel indien er andere dingen zouden gebeurd zijn. Wat zou er gebeurd zijn als we langer gespeeld hadden? Wat als we dit spel gespeeld hadden met mensen uit verschillende culturen? ...

13. Kwist'et (nie)!...

Een kwis in verschillende rondes waarbij de leerlingen op een leuke manier kennismaken met verschillende Voyageur-thema's

Praktisch

Leerlingen	Verdeel je klas in groepjes die het klassikaal tegen elkaar opnemen
Tijdsduur	Eén lesuur tot twee lesuren; kies je aantal vragen
Vak	PAV, Nederlands
Materialen	Kwisvragen en oplossingsleutels (zie bijlage)
VOET	<p>Context 3, Sociorelationele ontwikkeling</p> <ul style="list-style-type: none">- 6, doorprikken vooroordelen, stereotypering, ongepaste beïnvloeding, machtsmisbruik <p>Context 7, Socioculturele samenleving</p> <ul style="list-style-type: none">- 1, beschrijven de dynamiek in leef en omgangsgewoonten, opinies, waarden en normen in eigen en andere sociale en culturele groepen- 2, gaan constructief om met verschillen tussen mensen en levensopvattingen- 3, illustreren het belang van sociale samenhang en solidariteit <p>De volgende kwaliteiten worden ontwikkeld vanuit de gemeenschappelijke stam:</p> <ul style="list-style-type: none">- De leerlingen worden uitgedaagd om kritisch te denken, respect te hebben voor andere culturen, hun beeldvorming in vraag te stellen en een open en constructieve houding aan te nemen naar mensen die anders leven.

Methodiek

Je leerlingen komen meer te weten over de Voyageurs en hun manier van leven. Deze methodiek kan aan het begin van een project gedaan worden als inleiding. Deze methodiek is leuker als de leerlingen wat voorkennis hebben. De methodiek is vooral geschikt om op het einde als (ludieke) afsluiter van het project te doen.

Korte inhoud

Alle verschillende thema's die met de Voyageurs te maken hebben, komen op één of andere manier aan bod. Een breed gamma van onderwerpen verruimt de blik van de leerlingen en dit alles wordt op een speelse, ludieke manier aangebracht.

Nuttige achtergrondinformatie

Al de achtergrondinformatie is te lezen in het servicepakket.

Kwis-methodiek

Verdeel de klas in kleinere groepen die het tegen elkaar zullen opnemen tijdens de verschillende kwisrondes. U kiest als leerkracht zelf hoeveel en welke kwisrondes er worden gespeeld. Uiteraard kunnen ze ook allemaal samen aan bod komen.

Per correct uitgevoerde opdracht krijgen de groepen punten. De groep met op het eind de meeste punten is de winnaar.

Voor de kwisvragen en verschillende kwisrondes verwijzen we u naar de bijlagen.

14. Hoe anders is anders?

De leerlingen maken spelenderwijs kennis met de leefwereld van de woonwagewoners a.h.v. een kwartetspel

Praktisch

Leerlingen	In groepjes van minimum 2 tot maximum 6 deelnemers
Tijdsduur	Een half uur tot 1 lesuur, 50 minuten
Vak	PAV, Nederlands
Materialen	Het kwartetspel (in bijlage) per groepje
VOET	Context 3, Sociorelationele ontwikkeling <ul style="list-style-type: none">- 6, doorprikken vooroordelen, stereotypering, ongepaste beïnvloeding, machtsmisbruik Context 7, Socioculturele samenleving <ul style="list-style-type: none">- 1, beschrijven de dynamiek in leef en omgangsgewoonten, opinies, waarden en normen in eigen en andere sociale en culturele groepen- 2, gaan constructief om met verschillen tussen mensen en levensopvattingen- 3, illustreren het belang van sociale samenhang en solidariteit De volgende kwaliteiten worden ontwikkeld vanuit de gemeenschappelijke stam: <ul style="list-style-type: none">- De leerlingen worden uitgedaagd om kritisch te denken, respect te hebben voor andere culturen, hun beeldvorming in vraag te stellen en een open en constructieve houding aan te nemen naar mensen die anders leven.

Methodiek

51

De leerlingen kunnen aan de hand van een kwartetspel meer te weten komen over het thema Voyageurs. Deze methodiek kan aan het begin van het project als inleiding in het thema worden gebruikt.

Korte inhoud

Er zijn 11 sets van telkens vier kaarten die samen horen rond een bepaald thema dat met Voyageurs te maken heeft. Het opzet is hetzelfde als bij een traditioneel kwartet, alleen dat de leerlingen bij dit kwartet mee te weten komen over de Voyageurs.

De verschillende thema's:

- Bekende Vlaamse Voyageurs
- Een terrein in jouw gemeente
- Godsdienst
- Hoe anders is anders?
- Standplaatsenproblematiek
- Typische beroepen
- Typische “wagels”
- Voyageurs
- Waarom een woonwagen?
- Woonwagen
- Woonwagewoners, niet onder één noemer te vatten

Nuttige achtergrondinformatie

Bijkomende achtergrondinformatie is te lezen in het servicepakket.

Kwartetspel

Spelverloop:

Alle kaarten worden geschud en alle kaarten worden onder de spelers verdeeld. Een speler begint door aan een willekeurige andere speler een andere kaart te vragen van hetzelfde kwartet waarvan de vragende speler al één of meerdere kaarten in bezit heeft. Deze vraag wordt als volgt geformuleerd: "mag ik van jou van "de kwartetnaam" de "naam van de kaart". Als de gevraagde speler deze kaart heeft, moet hij deze geven en mag de vragende speler verder vragen. Als de gevraagde de kaart niet heeft, mag hij op zijn beurt gaan vragen. Tijdens het spel is het dus zaak om te onthouden wie van welk kwartet een kaart heeft en welke kaart van dat kwartet dat niet is.

Als een speler op deze wijze alle kaarten van een kwartet heeft, maakt hij dit bekend, als er een opdrachtkaart tussen zit wordt de opdracht gedaan. De inhoud van de vier kaarten van het kwartet worden in het groepje overlopen. Vervolgens wordt het kwartet opzij gelegd. De speler die aan het eind (als niemand meer losse kaarten heeft) de meeste kwartetten heeft, is de winnaar.

Als het spel met twee spelers gespeeld wordt, is een gesloten stapel nodig. Beide spelers krijgen elk 7 kaarten en de rest blijft in de gesloten stapel. Als een speler een kaart vraagt die de ander niet heeft, mag hij een kaart van de stapel halen (en is de ander aan de beurt).

Variant:

Als het spel is gespeeld, mag iedere speler (zonder opnieuw te gaan kijken) de thema's van de eigen gewonnen kwartetten trachten op te sommen en kort vertellen wat ze over deze thema's hebben onthouden. Enkel de thema's die ze kunnen opsommen van de kaarten in eigen hand, tellen mee voor het eindresultaat. Wie is nu de winnaar?

15. De België - koffer en de Voyageur - koffer

Methodiek waarbij de jongeren stil staan dat het niet gemakkelijk is om 1 cultuur weer te geven

Praktisch

Leerlingen	In groepjes van +/- 4 leerlingen
Tijdsduur	1 lesuur
Vak	Nederlands, PAV, geschiedenis, aardrijkskunde
Materialen	Grote flappen papier
VOET	Context 3, Sociorelationele ontwikkeling - 6, doorprikken vooroordelen, stereotypering, ongepaste beïnvloeding, machtsmisbruik Context 7, Socioculturele samenleving - 1, beschrijven de dynamiek in leef en omgangsgewoonten, opinies, waarden en normen in eigen en andere sociale en culturele groepen De volgende kwaliteiten worden ontwikkeld vanuit de gemeenschappelijke stam: - De leerlingen worden uitgedaagd om kritisch te denken en hun beeldvorming in vraag te stellen.

Methodiek

Het doel van de methodiek is dat de leerlingen stil staan bij het feit dat niet alles van een cultuur in een koffer past. De leerlingen proberen van 1 land, 1 cultuur, ... een koffer te maken. Er is geen speciale voorkennis voor nodig. Dit kan ook in het begin van een project gedaan worden.

Korte inhoud

Wees je ervan bewust dat als je praat over een cultuur dat het nooit volledig kan zijn en dat wat de media je toont of datgene wat je tegenkomt soms wel, maar soms ook niet representatief is. Het zichtbare van een land / cultuur dekt niet de hele lading: er zijn veel waarden en normen die onzichtbaar zijn, en die in handelingen weergegeven worden.

Nuttige achtergrondinformatie

Informatie over het BELvue museum:

Heeft u zich al ooit afgevraagd hoeveel u ècht weet over België? Het land is nog jong, maar heeft al een zeer bewogen en uiterst boeiende geschiedenis achter de rug. Wilt u daar in een prachtig decor kennis mee maken? In de omgeving waar het allemaal begon? Breng dan een bezoek aan het BELvue museum: het enige museum dat de geschiedenis van België voor u onthult. Vanaf de volksopstand in 1830 tot aan de federale Staat van vandaag: na uw bezoek blijven er nog weinig mysteries over het Belgische verleden over. U krijgt de kans om unieke historische documenten, opmerkelijke filmfragmenten, frappante foto's en treffende objecten te bekijken en zelf te bestuderen. Mijlpalen uit de Belgische geschiedenis, zoals de strijd voor algemeen stemrecht, de wereldoorlogen en de koningskwestie, de gouden jaren zestig en de recente staats hervormingen worden u op een bijzondere en leerrijke manier voorgesteld.

Maar ook de locatie en de geschiedenis van het gebouw zelf, is op zich een bezoek waard. Het voormalige 18de-eeuws luxehotel was, voordat het een museum werd, ook een tijdje een prinselijke residentie. Uit die tijd vindt u nog tal van elementen terug: bij de recente renovatie werd de sfeer van toen in ere hersteld. BELvue ligt naast het Koninklijk Paleis, in de directe omgeving van vele musea van de Kunstberg en vlak tegenover het Warandepark. Geef toe: een beter trefpunt van kunst, cultuur en natuur vindt u nergens. De ontdekkingsstocht in het BELvue museum is dan ook een must voor iedere inwoner van België en een ideaal startpunt voor de buitenlandse bezoeker.

Het BELvue museum heeft een restaurant met een zomerterras in de tuin, een moderne museumshop, een polyvalente vergaderzaal en een ruimte voor educatieve projecten in samenwerking met de drie Gemeenschappen van het land. | © BELvue Museum www.belvue.be

Verloop

Deel de leerlingen op in groepjes. Geef hen de volgende uitdaging: jullie zijn tewerkgesteld bij het museum BELvue. Achtergrondinformatie: zie hierboven

Jullie krijgen de opdracht om een “cultuur België – koffer” te maken. Dit is niet zomaar een koffer. De inhoud van deze koffer laat jongeren uit een ander land kennismaken met de cultuur in België. Na het bekijken van deze koffer weet de jongere meer over België. De koffer zou in het museum tentoongesteld worden. De bezoekers mogen erin kijken.

Jullie hebben in elk groepje 15 minuten de tijd om na te denken wat je er allemaal in zou plaatsen. Alle ideeën worden op grote flappen papier neergeschreven.

Daarna geef je als leerkracht een onverwachte wending. Er zijn besparingen in het museum en de directeur wil besparen op je koffer. Duid de 10 dingen aan die je er zeker in wilt hebben. (10')

Daarna stelt elke groep de inhoud van hun koffer voor.

De nabespreking wordt geleid door de leerkracht. De volgende vragen kunnen gesteld worden:

- Welke koffer geeft het beste België weer en waarom?
- Denken jullie dat het mogelijk is om een cultuur te documenteren, in een koffer te steken? Welke aspecten van cultuur kan je in een koffer steken?
- Wat kunnen we hieruit concluderen als we naar de cultuur van Voyageurs gaan kijken?

Als vervolgoopdracht kan je de opdracht “Maak een Voyageur – koffer” meegeven.

16. De cultuur van de Voyageurs, van uiterlijkheden tot kern

De leerlingen ontdekken de gelaagdheid van een cultuur door de vergelijking te maken met een ui

Praktisch

Leerlingen	In groepjes
Tijdsduur	1 lesuur
Vak	PAV, geschiedenis, aardrijkskunde
Materialen	Prent “de lagen van een cultuur” in bijlage. Je kan deze als leerkracht voorzien voor elke leerling OF projecteren/tekenen op het bord. Foto's of tekst – kaartjes van de cultuur Voyageurs per laag in bijlage
VOET	Context 7, Socioculturele samenleving - 1, beschrijven de dynamiek in leef en omgangsgewoonten, opinies, waarden en normen in eigen en andere sociale en culturele groepen De volgende kwaliteiten worden ontwikkeld vanuit de gemeenschappelijke stam: - De leerlingen worden uitgedaagd om kritisch te denken.

Methodiek

Het doel van deze activiteit is dat de leerlingen beseffen dat een deel van de cultuur zichtbaar is, maar ook een heel deel onzichtbaar. De methodiek bestaat uit 2 delen. In het eerste deel maken ze een eerste kennismaking met de complexiteit van 1 cultuur. Hiervoor wordt vertrokken van een cultuur dat zij kennen. In het 2de deel plaatsen ze aspecten van de cultuur van de Voyageurs binnen de verschillende lagen van de cultuur – ui. Deze activiteit kan pas plaatsvinden als ze al iets over de Voyageurs geleerd hebben. Er is dus voorkennis voor nodig.

55

Korte inhoud

Als je een andere cultuur wil leren kennen is dit niet gemakkelijk. Als je je wil aanpassen aan een andere cultuur is dit nog moeilijker: het gaat immers verder dan je op dezelfde manier te kleden en hetzelfde eten te eten.

In deze les wordt niet ingegaan op de interactie tussen culturen en de interculturaliteit, noch op de meervoudige identiteiten dat mensen dragen. Er wordt een methode aangereikt, 1 bril als het ware, om naar 1 cultuur te kijken.

Nuttige achtergrondinformatie

Een cultuur, sub – cultuur kan je vergelijken met een ui. Geen 2 uien zijn hetzelfde. Soms lijken 2 uien op elkaar, je moet dan de verschillende lagen afpellen om tot de diepste kern te geraken en te wenen van ontroering.

De buitenkant

Alle culturen hebben **uiterlijke kenmerken**, soms niet zo zichtbaar, soms heel expliciet. Dit zijn meestal dingen die tastbaar zijn, die zichtbaar zijn: kledij, kunst, muziekinstrumenten, woonstijl,... Het zijn dingen die mensen kopen, dragen, maken, lichaamsversieringen,...

Pel er een laag af en dan kom je op de laag van **taal en symbolen**. Het is minder tastbaar, maar nog duidelijk waarneembaar. De manier waarop mensen denken, de wereld zien, staan in de wereld, wordt in (lichaams)taal en symbolen uitgedrukt.

Pel je er nog een laag af, dan kom je in de laag van de **helden**. Dit zijn de personages waarmee een groep mensen zich vergelijkt, naar opkijkt en waarmee men zich identificeert.

Graven we nog wat dieper dan komen we bij een laag van **rituelen**. Dit uit zich in gedrag, in handelen. Handelingen die vaak herkend worden en die gedeeld worden bepalen mee het uiterlijk van een cultuur.

Als we de laatste pel eraf doen, komen we bij de kern van de ui. Hierin zit het meest ontastbare: de culturele principes, de **waarden** (wat vindt men belangrijk), de **normen** (wat kan, wat kan niet, wat is juist, wat is fout). Het zijn de meest verborgen delen van een cultuur en als buitenstaander vaak ook het moeilijkste te ontdekken, tenzij dat ze heel erg geëxpliciteerd worden.

Verloop ui methodiek

Laat de leerlingen klassikaal enkele culturen/subculturen opsommen waarmee zij bekend zijn. (street, de rappers, klassiek, gothic, de rockers,...) 4 minuten

Verdeel de klas in overeenstemmend aantal groepjes. Laat elk groepje kenmerken van de cultuur opsommen. Geef hen de uitdaging dat ze in 6 minuten zoveel mogelijk kenmerken van hun cultuur moeten opschrijven.

Haal de werkjes op. Geef elk groepje het werk van een andere groep. Zij mogen dit bekijken, nalezen, zelfs aanvullen. Zij mogen dit niet doen op het vorige blad, maar op 2 nieuwe papieren: de uitdaging is nu om de kenmerken in te delen in zichtbaar / niet zichtbaar. 5 minuten

Dan bekijken we de resultaten klassikaal. 10 minuten

Bespreking door de leerkracht door een aantal vragen:

- Wat is makkelijk zichtbaar in een cultuur?
- Wat is zichtbaar, maar moeilijker te detecteren?
- Wat is niet zichtbaar? Wat valt hieronder? Kunnen we een algemene term hiervoor bedenken?

Dan kan klassikaal de ui – methodiek worden voorgesteld. Elke laag kan bekeken worden. 10 minuten

Geef ter verwerking de volgende opdracht mee: 25 minuten: maak een ui – voorstelling van de cultuur van de Voyageurs. Maak het visueel, je mag woorden gebruiken. Elke laag moet erin voorkomen. De verwerking mag creatief zijn. De inhoud moet wel kloppen met wat we geleerd hebben. Dit kunnen de leerlingen per 2 maken. De werken kunnen opgehangen worden in de klas / school ... en kunnen klassikaal nagekeken worden.

Differentiatie:

Als je leerlingen de cultuur van de Voyageurs nog niet goed kennen, kan je de volgende verwerkingsopdracht geven:

Geef hen de foto's / tekst van de cultuur van de Voyageurs. Geef hen de opdracht: plaats de foto's in de juiste laag. Bij nabespreking kan je erop wijzen dat een foto / tekst bij meer dan 1 laag kan worden geplaatst.

17. Bargoens, de taal der Voyageurs

Leerlingen ontdekken hoe taal en identiteit dicht bij elkaar staan door kennis te maken met de Bargoense taal

Praktisch

Leerlingen	Klassikaal en individueel
Tijdsduur	1 lesuur
Vak	Nederlands
Materialen	Een lied gezongen in het Bargoens door de Nederlandse Jo Vek: http://youtu.be/PnWvaQAiM6I Alle teksten en werkbladen zitten in bijlagen: <ul style="list-style-type: none">- Tekst “Zin in ‘n sjmerrie? – Bargoense geheimtaal in Nederland en Vlaanderen. Interview met Paul van Hauwermeiren en Pierre Bakkes BRON: Taalschrift, Ben Salemans, 29/01/2007” in bijlage- Tekst “Klein Kind” van Jo vek- Werkblad Bargoense woorden en uitdrukkingen
VOET	Context 7, Socioculturele samenleving <ul style="list-style-type: none">- 1, beschrijven de dynamiek in leef en omgangsgewoonten, opinies, waarden en normen in eigen en andere sociale en culturele groepen De volgende kwaliteiten worden ontwikkeld vanuit de gemeenschappelijke stam: <ul style="list-style-type: none">- De leerlingen worden uitgedaagd om respect te hebben voor andere culturen en een open en constructieve houding aan te nemen naar mensen die anders leven.

Methodiek

De leerlingen ontdekken de Bargoense taal: woorden, hoe het klinkt, uitdrukkingen. Ze kijken hoe het Bargoens nauw verweven is met de identiteit van de Voyageurs.

Korte inhoud

Over het Bargoens als taal:

- Het Bargoens is geen volledige taal. Het zijn eerder woorden die binnen het eigen taalgebruik (vb. Nederlands) gebruikt worden.
- Deze Bargoense woorden zijn ook streekgebonden. Het Nederlandse Bargoens en het Vlaamse Bargoens kan daarom nog totaal verschillend zijn. Zo is het Bargoens van Jo Vek de ‘Nederlandse’ versie.
- Je kan deze taal het best vergelijken met een soort van dialect.

Taal en identiteit hangen nauw samen:

- Voyageurs spreken hun eigen taal. Ze herkennen elkaar doordat er kennis is van het Bargoens.
- Voyageurs beschermen hun eigen cultuur, samenleving door Bargoens te praten als er buitenstaanders, niet – Voyageurs, bij zijn. Het is als het ware een geheimtaal. Bijgevolg is het Bargoens een orale taal, die oraal wordt doorgegeven, waarvan er nauwelijks neergeschreven schrift bestaat. Voyageurs schrijven hun taal niet neer. Dat maakt het erg moeilijk om het bij te houden. Verschillende onderzoekers op het gebied van de linguïstiek hebben deze taal bestudeerd en woorden en uitdrukkingen geïnteriseerd.
- Voyageurs hebben eigen uitdrukkingen.
- Culturen mengen en zijn voortdurend onder invloed aan veranderingen. Thuis praten de Voyageurs een mengeling van het Bargoens en het Nederlands. Zo worden hun kinderen tweetalig opgevoed. Kinderen van Voyageurs leren ook tegen wie ze in het Nederlands moeten spreken en tegen wie ze in het Bargoens moeten spreken.

Nuttige achtergrondinformatie

Meer lezen over het Bargoens:

- Je kan meer lezen over het Bargoens in het servicepakket op blz. 21.
- Interview met Paul Van Hauwermeiren in Taalschrift: "Zin in 'n sjmerrie?" - Bargoense geheimtaal in Nederland en Vlaanderen
- <http://www.voorbeginners.info/bargoens/>

Luisteren naar het Bargoens:

1. <http://www.limburgsedialecten.nl>
2. Jo vek zingt in het Nederlands Bargoens:
<http://youtu.be/PnWvaQAiM6I>
<http://youtu.be/dtq80uBz0zg>
3. Een heitje voor een karweitje:
De Nederlandse padvindsters starten een actie om geld bij elkaar te krijgen. De actie 'Een heitje voor een karweitje' houdt in dat welpen en padvindsters eenvoudige huishoudelijke en andere karweitjes verrichten voor de mensen en daar een 'heitje' (bargoens voor een kwartje) voor ontvangen.
<http://youtu.be/yDeP00J0dGw>

Verloop methodiek

Inleiding in de les

Vertel het volgende:

Etnolinguïstiek bestudeert de taal van een etnische groep. Zij bestuderen vaak minderheidstalen. De relatie tussen taal en cultuur wordt ook bestudeerd.

Een heel bekend voorbeeld:

Omdat sneeuw bij de Inuït, de Eskimo's een aantal realiteiten omvat die bij ons niet relevant zijn, bestaat er in de Eskimotaal ook een grotere woordenschat om sneeuw te benoemen. Concreet houdt dit in dat bijvoorbeeld de hardheid van de sneeuw bepaalt hoe ze die sneeuw kunnen gebruiken in hun dagelijks leven (smelten, iglo's bouwen) of welk rijtuig het meest geschikt is om zich voort te bewegen bij dat type sneeuw. Omdat sneeuw in deze contreien een minder alledaagse realiteit is, is de noodzaak om de verschillende soorten sneeuw te benoemen, dan ook kleiner. Wij hebben dus minder soorten sneeuw (smeltende sneeuw, poedersneeuw, dikke sneeuwvlokken), dan de Inuït.

Vraag hen dan het volgende:

Zouden Voyageurs een andere taal hebben? Voor welke woorden zouden Voyageurs een andere taal hebben? Binnen welke thema's zouden hun woordenschat uitgebreider zijn dan die van ons?

Laat de leerlingen **luisteren** naar een lied in het Bargoens.

Vraag hen vervolgens of ze de taal kennen / herkennen en welke taal ze herkend hebben?

Vertel hen daarna dat de 'taal' van de Voyageurs het Bargoens is.

Laat de leerlingen een tekst in het Bargoens **lezen**. (tekst klein kind, van Jo Vek)

Laat hen de tekst zelf eens luidop voorlezen. Laat hen de woorden aanduiden die ze verstaan.

Stel hen de volgende vragen:

- Hoe spreek je dat uit?
- Wie herkent deze taal?
- Welke woorden herken je?
- Waar gaat dit lied volgens jullie over?

Geef bij enkele woorden de vertaling

Baan = slaap

Dabbet = kindje

Loekete = ogen

Stel hen de volgende vragen:

- Waar gaat de tekst over?
- Begrijpen jullie er meer van?

Geef dan de volledige vertaling.

We leren bij over het Bargoens

Begrijpend lezen

Tekst “Zin in ‘n sjmerrie? – Bargoense geheimtaal in Nederland en Vlaanderen. Interview met Paul van Hauwermeiren en Pierre Bakkes BRON: Taalschrift, Ben Salemans, 29/01/2007”

Verwerkingsvragen:

Leg uit de volgende uitspraken uit (de leerlingen mogen dit per 2 oplossen)

1. “Bargoens is meer dan een dieventaal”
2. Is Bargoens volgens jou een taal of een dialect?
3. Welke functies heeft de taal het Bargoens voor de Voyageurs? Waarom?
4. Wat heeft Moorman bestudeerd? Wat heeft hij met het Bargoens gedaan?
5. Is Bargoens volgens jou een levende of een dode taal en waarom?
6. Wat vertelt de taal over de identiteit / de cultuur van de Voyageurs?
7. Ken je een ander woord voor Taalwetenschap (het bestuderen van taal)? Linguïstiek

We ontdekken woorden en uitdrukkingen uit het Bargoens

Deel een werkblad uit waar woorden/uitdrukkingen in het Bargoens op staat.

De eerste reeks is misschien al bekend bij leerlingen. Overloop de woorden. Laat de leerlingen reageren en de betekenis verwoorden. De leerlingen ontdekken zo dat in de Nederlandse taal al Bargoense woorden zitten die de leerlingen gebruiken, die zij verstaan.

De 2de reeks woorden/uitdrukkingen is minder voor de hand liggend. De opdracht is dat iedereen weet wat de woorden/uitdrukkingen betekenen.

Hoe kunnen ze dit nu gaan ontdekken? Zet de leerlingen per 2. Geef per groepje 1 uitdrukking/woord met de etymologie bij. Wat is etymologie? Dat is een deelgebied van de taalkunde (linguïstiek) die de herkomst van woorden bestudeert. Aan de hand van de etymologie werkt elk groepje leerlingen een mini – toneeltje uit, waarin ze de Bargoense uitdrukking/woord gebruiken. Het gebruik van het woord in het toneelstukje moet de lading/betekenis weergeven. Geef hen enkele minuten voorbereidingstijd.

Vervolgens speelt elk groepje hun mini – toneelstukje. Vraag aan de klas: welke Bargoense woorden/uitdrukking heb je gehoord? Wat betekent het? De klas raad de betekenis. Het groepje kan daarna aanvullend meer uitleg geven over hun woord/uitdrukking en het werkblad kan aangevuld worden.

18. Niet te meten, wel te schatten

De leerlingen visualiseren het standplaatsentekort door cijfers te vergelijken

Praktisch

Leerlingen	Leerlingen kunnen dit alleen of per 2 oplossen.
Tijdsduur	1 lesuur
Vak	PAV en wiskunde
Materialen	De tekst “Het aantal woonwagengezinnen, de telling van 2010.” En het verwerkingsblad kan je in bijlage vinden. Aangezien de leerkracht kiest welk soort grafiek er zal gebruikt worden, is er geen oplossingsleutel.
VOET	De volgende kwaliteiten worden ontwikkeld vanuit de gemeenschappelijke stam: - De leerlingen worden uitgedaagd om kritisch te denken, respect te hebben voor andere culturen, hun beeldvorming in vraag te stellen en een open en constructieve houding aan te nemen naar mensen die anders leven.

Methodiek

De leerlingen lezen een tekst over de telling van de Voyageurs en gaan daarna met de cijfers aan de slag.

Korte inhoud + Nuttige achtergrondinformatie

De inhoud is in de tekst terug te vinden, net als de nuttige achtergrondinformatie

Leesopdracht + verwerkingsopdracht

De leerlingen krijgen de kans om de tekst te lezen in stilte.

Daarna krijgen ze de kans om het werkblad op te lossen. Dit kan individueel of per 2.

Het is leuk om het open te laten welke grafieken ze kunnen gebruiken.

Op het einde kan dan gekeken worden: welke grafiek drukt het tekort aan standplaatsen het beste uit?

19. Woonwagengewoners in de kijker

Herhaling van alle geziene leerstof
a.h.v. ganzenbordmethodiek met gerelateerde pionnen

Praktisch

Leerlingen	Klassikaal (of eventueel in groepjes)
Tijdsduur	Afhankelijk van het aantal spelers
Vak	PAV, Nederlands
Materialen	<ul style="list-style-type: none"> - Koffer met voorwerpen die als pionnen voor het spel dienen (materialenkoffer kan uitgeleend worden bij RIMO Limburg of bij Kleur Bekennen) - ganzenbordspel (grote of kleine versie kunnen beiden uitgeleend worden bij RIMO Limburg) of zelf af te printen (spelvlakken in bijlage) -> bestaat uit startvlak, 63 specifieke speelvelden en de spelregels - 2 dobbelstenen
VOET	<p>Context 3, sociorelationele ontwikkeling:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 6, doorprikken vooroordelen, stereotypering, ongepaste beïnvloeding, machtsmisbruik <p>Context 7, socioculturele samenleving:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 1, beschrijven de dynamiek in leef en omgangsgewoonten, opinies, waarden en normen in eigen en andere sociale en culturele groepen - 3, illustreren het belang van sociale samenhang en solidariteit <p>De volgende kwaliteiten worden ontwikkeld vanuit de gemeenschappelijke stam:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Respect, voor mensen die anders leven - Open en constructieve houding naar mensen die anders leven

Methodiek

Bij deze methodiek hebben we het klassieke ganzenbordspel aangepast aan de leefwereld van de woonwagengewoners (Voyageurs) en de standplaatsenproblematiek. Verschillende aspecten komen aan bod. Dit spel is dan ook geschikt om te gebruiken als herhaling van de geziene leerstof. De pionnen die worden gebruikt, geven een extra dimensie aan de inhoud.

Korte inhoud

Voornamelijk de culturele eigenheden, de levenswijze en de specifieke problematiek van de Voyageurs komen onder de aandacht. Evenals de standplaatsenproblematiek en de verschillende organisaties die zich bezig houden met woonwagewerk.

Nuttige achtergrondinformatie

Op de cd-rom van het Servicepakket “Woonwagengewoners in de kijker” vind je alle nodige achtergrondinformatie omtrent culturele eigenheden van de Voyageurs. De vakken van het ganzenbordspel kunnen afgeprint worden of je kan een afgedrukt en geplastificeerd exemplaar uitlenen bij RIMO Limburg of Kleur Bekennen.

Ganzenbordspel

In een kleine groep kan elk individu een afzonderlijke speler zijn, in een grotere groep deel je ze in kleine groepjes die telkens één speler representeren. Elke speler kiest een pion (zie pionnenmethodiek voor bijkomende info).

De spelregels zijn hetzelfde als bij het traditionele ganzenbordspel. Alle pionnen starten op het 'START'-vlak. Iedere speler gooit om beurt met twee dobbelstenen en verplaatst zijn pion het totaal aantal ogen vooruit (gooi je in de eerste worp in totaal 9 ogen, dan moet je naar het desbetreffende vakje gaan waar de worp in afgebeeld staat). Op elk genummerd vakje staat een tekstje: enerzijds wat je met jouw pion moet doen (verplaatsen, blijven staan, beurt overslaan, ...) en anderzijds het verhaal waarom jouw pion dit moet doen (dit geeft de achtergrond van de Voyageurs mee en is dus erg belangrijk voor deze methodiek). Wie als eerste op vak 63 eindigt heeft het spel gewonnen, maar uiteraard is de info tijdens het spel het belangrijkste. De verschillende onderwerpen die in het spel worden aangekaart zijn een samenvatting en een mooi (beknopt) overzicht van de geziene leerstof over woonwagenbewoners.

Er zijn nog twee extra spelregels bij deze ganzenbordvariant:

- (1) op voorhand moet voor elke pion die speelt, een tweede pion aangeduid worden die de broer/zus voorstelt (dit heeft belang in het spel)
- (2) van zodra er meerdere pionnen op hetzelfde vak terecht komen is het tijd voor "een bedevaart" en moeten ze allemaal naar vak 48 "bedevaart".

Pionnenmethodiek

De spelers kiezen elk een pion waarmee ze het ganzenbordspel spelen. Deze pionnen hebben zelf ook een betekenis en weerspiegelen elk een specifieke culturele eigenheid van de Voyageurs. Hierop kan dieper ingegaan worden en je kan de pionnen dan ook als methodiek op zich gebruiken door de leerlingen zelf te laten vertellen wat zij denken dat de linken zijn tussen de verschillende voorwerpen en Voyageurs (op basis van wat zij reeds eerder hierover leerden).

Overzicht van mogelijke pionnen:

64

- **Koffertje:**
De oude reiskoffer staat symboliek voor het reizen dat in het bloed zit bij de Voyageurs. Het is een oude koffer omdat het gegeven van rondtrekken al héél oud is.
- **Muntstuk van de kermis - speelgoedje:**
De munt kan symbool staan voor Voyageurs als handelaars. Het ontstaan van het Voyageursleven hangt samen met de armoede waaruit ze wilden ontsnappen.
Het is een kermismunt; de voor als onmiskenbaar deel van heel wat Voyageurs hun identiteit (maar niet allemaal! Een voorreiziger kan een Voyageur zijn en omgekeerd, maar het één is niet noodzakelijk voor het ander)
- **Porseleinen beeldje:**
Heel veel Voyageurs hebben een 'porseleinen postuurtje' in hun wagen/huis staan (ze houden ook erg van kant). Het porselein en het 'kitscherige' is toch wel eigen aan de Voyageur.
Wanneer we het beeldje bekijken, zien we twee een paartje (twee zwanen of een koppeltje) dat met elkaar in verbinding staat. Dit staat dan weer symbool voor de onderlinge verbondenheid tussen de Voyageurs, maar ook het wij (Voyageurs) – zij (burgers) gevoel.
- **CD van Frans Bauer:**
De meest favoriete muziekkeuze van een doorsnee Voyageur is toch wel het Nederlandstalige levenslied. Schlaggers en typische Voyageursliederen schallen dan ook vaak door hun radio.
Héél wat Voyageurs hebben trouwens een hobby of beroep gemaakt van de entertainmentsector. Zo is Frans Bauer zelf een Voyageur!
- **Kinderschoentjes:**
In de eerste plaats symboliseren deze de 'reiziger', maar er is ook een link met hun geschiedenis: ze komen van ver, eeuwen van uitsluiting en armoede (WO II, zoektocht naar erkenning, standplaatsen, ...).
Het is een kinderschoen want eigenlijk staat het beleid rond woonwagenterreinen nog in zijn kinderschoenen. Al komen ze van ver, het is echt een werk van vele jaren. En als je de evolutie van vroeger tot nu bekijkt, sinds de erkenning van de woonwagen als woonvorm in de Vlaamse Wooncode is er eigenlijk nog niet veel veranderd.
- **Juweel:**

Goud en juwelen zijn (vroeger wel meer dan nu) een statussymbool voor de woonwagengewoners. Het weerspiegelt ook de trots van de Voyageur. Het is een gesloten ketting als symbool voor het gesloten karakter van de groep, maar ook hun onderlinge verbondenheid.

- **Wiel:**
“wonen op wielen” blijft het belangrijkste voor een Voyageur. De wagens van tegenwoordig zou een ongetraind oog gemakkelijk voor een vaststaand huis kunnen aanzien. Niets is minder waar! Er staan wielassen onder en het geheel blijft absoluut verplaatsbaar!
- **Afbeelding trekvogels:**
De trekvogel is een gekend symbool voor de reizigers. Het weerspiegelt de vrijheid en ongebondenheid van deze groep, maar kan ook het plantrekken uitbeelden.
- **Hondje:**
Voyageurs zijn echte dierenliefhebbers. Je zal er niet veel tegenkomen die geen hondje als huisdier hebben. Vaak hebben ze zelfs meerde hondjes.
- **(Houten) kapkar met paard:**
Zo was het vroeger. Nog eerder was het enkel de kar, zonder het paard. Het representeert de evolutie van de woonwagen als woonvorm en ook het beeld dat buitenstaanders vaak vandaag de dag nog hebben van woonwagengewoners.
- **Christelijk religieus symbool:**
Voyageurs zijn nog erg gelovige mensen. Het kruis of het wijwatervaatje symboliseert dan ook hun katholieke geloof. Het zijn geen kerkgangers, maar ze hebben wel een eigen aalmoezenier die steeds wordt aangesproken voor de kerkrituelen (doopsel, communie, huwelijk, begrafenis). De beeltenis van Maria wijst dan weer op hun duidelijke ‘Maria’-verering (te merken aan de kaarsjes die in zowat elke woonwagen worden gebrand).
- **Opegevouwen miniatuurboekje / bijbel:**
Een Voyageur is een open boek; met het hart op de tong. Hij zal je meteen laten weten wanneer iets hem niet zint. Ze vertellen ook graag over het Voyageursleven en praten hierover zonder schroom.
Het miniatuurboekje is religieus geïnspireerd en dit verwijst (net als het Maria-wijwatervaatje) naar het gelovige karakter van de Voyageurs.
- **asbak:**
Roken is één van de meest voorkomende gewoonten onder de Voyageurs. De asbak staat symbool voor hun ongezonde levensstijl en de ook vaak kortere levensduur die met die levensstijl gepaard gaat.
- **Stamboom:**
De wereld van de Voyageurs is niet zo heel groot, en ze zijn dan ook allemaal op één of andere manier familie van elkaar. Iedereen is wel een nicht / broer / tante / oma / dochter van iedereen. De familiebanden zijn vaak ingewikkeld voor buitenstaanders om te ontrafelen.
- **Recyclagesymbool:**
Voyageurs waren eigenlijk de voorlopers van de huidige recyclingparken. Ze zamelden (vooral vroeger) oud ijzer, papier/karton, voden, enz. in of ze deden reparaties (vb. mandenvlechters, stoelenmatters, scharenslijpers, ...).
- **Papieren mannetjes/vrouwtjes:**
Voyageurs staan het liefst samen, met de hele familie, op één terrein (oma en opa, mama en papa met de kinderen, eventueel nog een broer of zus en wat achterkleinkinderen. Het familiale is zeer belangrijk.
- **Een koffiekop:**
Voyageurs zijn gezellige en zeer sociale mensen. Ze gaan vaak bij elkaar op bezoek voor een losse babbel, maar ook buitenstaanders zijn altijd welkom. De koffie staat steeds klaar. Je wordt er met open armen ontvangen op een zeer gastvrije manier, ook als het hen eigenlijk niet past.
- **Poetsgerief:**
Voyageurs houden hun woonwagen graag proper. Er wordt dan ook vaak en grondig gepoetst. En alle bezoekers moeten hun schoenen uitdoen vooraleer ze binnen gaan in de wagen!

20. Een eigen plekje

De leerlingen leven zich in door een strip te maken over de Voyageurs

Praktisch

Leerlingen	Deze methodiek kan zowel individueel als in groepjes worden gegeven.
Tijdsduur	1 les uur
Vak	PAV, Nederlands
Materialen	Het stripverhaal en het blanco stripverhaal zijn in bijlage te vinden.
VOET	<p>Context 3, Sociorelationele ontwikkeling</p> <ul style="list-style-type: none">- 6, doorprikken vooroordelen, stereotypering, ongepaste beïnvloeding, machtsmisbruik <p>Context 5, Politiek-juridische samenleving</p> <ul style="list-style-type: none">- 5, tonen aan dat het samenleven in een democratische rechtsstaat gebaseerd is op rechten en plichten die gelden voor burgers, organisaties en overheid- 7, illustreren de rol van de media en organisaties in het functioneren van ons democratisch bestel <p>Context 7, Socioculturele samenleving</p> <ul style="list-style-type: none">- 1, beschrijven de dynamiek in leef en omgangsgewoonten, opinies, waarden en normen in eigen en andere sociale en culturele groepen- 2, gaan constructief om met verschillen tussen mensen en levensopvattingen- 3, illustreren het belang van sociale samenhang en solidariteit- 5, geven voorbeelden van de potentieel constructieve en destructieve rol van conflicten <p>De volgende kwaliteiten worden ontwikkeld vanuit de gemeenschappelijke stam:</p> <ul style="list-style-type: none">- De leerlingen worden uitgedaagd om kritisch te denken, respect te hebben voor andere culturen, hun beeldvorming in vraag te stellen en een open en constructieve houding aan te nemen naar mensen die anders leven.

Methodiek

De leerlingen leven zich in in de wereld van de Voyageurs. Zij doen dit aan de hand van een blanco stripverhaal dat zij tekst en kleur kunnen geven. De methodiek is bedoeld om de leerstof te verwerken.

Korte inhoud

De methodiek is ideaal om na te gaan of je leerlingen de wereld van de Voyageurs beter begrepen hebben en of zij zich kunnen inleven.

Schrijfpdracht

Uitleg verloop

Geef hen de blanco strip. Geef hen de uitdaging om de strip aan te vullen en in te kleuren.

Richtvragen kunnen zijn:

- Wie zijn deze personages?
- Wat maken zij mee?
- Wat vertellen de prenten?
- Wat kunnen de personages vertellen?
- Welke verhaal wil je vertellen met jouw stripverhaal?

Je kan differentieren of je leerlingen op weg helpen door hen wel de start van het verhaal mee te geven.

Leerlingen kunnen dit individueel doen of per 2.

Nadat zij hun stripverhaal af hebben, worden deze voorgesteld aan elkaar. Wie heeft het verhaal dat origineel is? Dat het meest bij de werkelijkheid aanleunt?